

Platform dag zonder krediet

GEMAKKELIJK KREDIET?

Consumentenkrediet

Aanbevelingen 2008 voor
een betere consumentenbescherming

Inhoud

INLEIDING	2
BAROMETER VAN DE IN 2007 GEFORMULEERDE AANBEVELINGEN DOOR HET PLATFORM DAG ZONDER KREDIET	3
AANBEVELINGEN VAN HET PLATFORM “DAG ZONDER KREDIET” 2008	11
1. Voor een optimaal gebruik van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP)	11
1.1. <i>Meten van de werkelijke schuldenlast</i>	
1.2. <i>Traceren van hergroeperingen van kredieten en herfinancieringen</i>	
1.3. <i>Traceren van kredietbemiddelaars</i>	
2. Tegen de uitbreiding van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren	13
2.1. Een gebrekkige koopkracht is niet hetzelfde als een probleem van schuldenoverlast	
2.2. Onjuiste argumentatie voor de omvorming naar een schuldencentrale	
2.3. Financiering strijd tegen overmatige schuldenlast is geen relevant argument	
2.4. Bestaande zwarte lijsten illustreren problemen bij de registratie van wanbetalingen inzake huishoudelijke uitgaven	
2.5. Privacycommissie beklemtoont het recht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer	
2.6. Verwijzing naar Nederland is misleidend	
2.7. De huidige wet voorziet reeds de mogelijkheid om inzage te verkrijgen in het Centraal Bestand van Beslagberichten	
2.8. Risico op uitsluiting	
2.9. Praktische uitvoerbaarheid?	
3. Voor betere informatie aan de consument	24
3.1. Mijn warenhuis is geen bank	
3.2. Te verbeteren prospectus	
4. Voor een betere bescherming van de consument	27
4.1. Een standaard formulier ter bestrijding van makkelijk krediet	
4.2. Een gratis procedure, snel en doeltreffend in geval van betalingsmoeilijkheden	
4.2.1. Een gratis procedure	
4.2.2. Een snelle procedure	
4.2.3. Betere informatie voor de consument	

INLEIDING

Sinds 2004 groeperen enkele organisaties zich jaarlijks onder de symbolische “Dag zonder krediet”.

Het doel van deze actie bestaat er enerzijds in het publiek te informeren en te sensibiliseren over de gevaren van krediet en dat door middel van straatanimatie, informatieverstrekking en pedagogische hulpmiddelen.

Anderzijds willen de organisaties die in het platform “Dag zonder krediet” actief zijn, de overheid aanspreken en haar aanbevelingen doen om de bescherming van de kredietnemer te verbeteren en overmatige schuldenlast efficiënter te bestrijden.

Dit jaar heeft het platform rond meerdere aspecten van de problematiek gewerkt:

Eenzijds vinden de leden van het platform het noodzakelijk systematisch na te gaan in hoeverre het parlement en/of de regering de vele aanbevelingen die in 2007 werden gedaan, heeft opgevolgd.

Het platform heeft tevens nieuwe aanbevelingen geformuleerd ten aanzien van diverse essentiële punten, met name de verbetering van het gebruik van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren in haar huidige bestaansvorm en de verbetering van de bescherming van de consument via een standaard formulier dat verplicht moet worden ingevuld alvorens een krediet wordt toegekend.

Het platform drukt zich ook uit inzake de – volgens de leden ontorechte – uitbreiding van de gegevens die in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren worden opgenomen. Het pleit daarnaast voor een verbod op kredietaanbiedingen die niet aan bepaalde verkopen zijn gekoppeld. Binnen een meer curatief kader, biedt het platform suggesties aan voor een doeltreffender procedure wanneer iemand betaalfaciliteiten aanvraagt bij de Vrederechter.

Het platform is zich bewust van het belang van de komende omzetting van Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en heeft concreet nagegaan of zijn eisen compatibel zijn met de tekst van de richtlijn. Het blijft ervan overtuigd dat alle verbeteringen die het, zowel in 2007 als in 2008, heeft gesuggereerd compatibel en haalbaar zijn gelet op de tekst en de strekking van de richtlijn.

Tot slot zijn de leden van het platform er meer dan ooit van overtuigd dat, in de huidige financiële crisis, het absoluut noodzakelijk is dit essentiële raderwerk van onze economie, met name de kredietsector, te blijven omkaderen en reglementeren.

BAROMETER VAN DE IN 2007 GEFORMULEERDE AANBEVELINGEN DOOR HET PLATFORM DAG ZONDER KREDIET

Aanbeveling 07	Ondernomen actie	Beoordeling	Conformiteit met de richtlijn 2008/48/EG
Reclame voor krediet			
♦ Verduidelijking van art. 6 § 1, alinea 2 en 3 die bepaalde reclame verbieden waarin de term “ten onrechte” wordt weggelaten	1. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving inzake consumenten- en hypothecair krediet voor wat betreft de reclame, 12 februari 2008, DOC 52 0793/001, artikel 2, Kamer van Volksvertegenwoordigers, mevr. Katrien Partyka c.s., CD&V-N-VA.	1. Goed voorstel ondersteund door het platform, omdat het in de richting gaat van die verduidelijking.	<u>Artikel 4</u> gaat enkel om basisinformatie die in reclameboodschappen moet worden opgenomen en bevat geen verboden. Maar krachtens <u>overweging 25</u> kan het eventueel bindende karakter van de vóór het sluiten van de kredietovereenkomst aan de consument te verstrekken informatie, worden bepaald door de lidstaten.
	2. Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen voor de strijd tegen “makkelijk krediet”, 8 juli 2008, Senaat, Doc. 4-858/1, mevr. Vienne en Kapompolé, artikel 2, PS.	2. Idem.	
♦ Hervorming en herziening van de wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet	Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving inzake consumenten- en hypothecair krediet voor wat betreft de reclame, 12 februari 2008, DOC 52 0793/001, artikels 3 tot 7, Kamer van Volksvertegenwoordigers, mevr. Katrien Partyka c.s., CD&V-N-VA.	Goed voorstel ondersteund door het platform “Dag zonder krediet” want pleit voor een betere reglementering van de reclame in het kader van het hypothecair krediet.	
♦ Uitbreiding van de bevoegdheid van de rechter om sancties op te leggen aan elke kredietgever die een illegale reclameboodschap heeft opgesteld	1. Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 85 van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet, 14 maart 2006, DOC 51 2340/001, Kamer van Volksvertegenwoordigers, de heer François-Xavier de Donnea, vervallen en opnieuw ingediend op 6/11/2007 met nr. DOC 52 0328/001, MR.	1. Goed voorstel op basis waarvan de rechter in alle gevallen van onwettige reclame een burgerlijke straf kan uitspreken. Voorstel reeds ondersteund door het platform “Dag zonder krediet” in het aanbevelingen-dossier van 2007.	<u>In de overweging 47</u> wordt gesteld dat de lidstaten moeten vaststellen welke sancties gelden voor overtredingen van ingevolge deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen en erop toezien dat deze worden toegepast. De keuze van de sancties blijft bij de lidstaten berusten.
	2. Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen voor de strijd tegen “makkelijk krediet”, 8 juli 2008, Senaat, Doc. 4-858/1, mevr. Vienne en Kapompolé, artikel 3, PS.	2. Goed voorstel ondersteund door het platform “Dag zonder krediet” waardoor auteurs van onwettige reclame-boodschappen voor krediet strenger kunnen worden bestraft	

Aanbeveling 07	Ondernomen actie	Beoordeling	Conformiteit met de richtlijn 2008/48/EG
♦Uitbreiding van de financiële middelen van de instelling die de reclame moet controleren	Nihil		Buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn
♦Transparantie en openbaarheid van de resultaten van de controles en onderzoeken van de FOD Economie	Nihil		Buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn
Informatie aan de consument			
♦Opgeleid personeel dat in staat is zijn raadgevingsplicht en plicht zich te informeren ten opzichte van de kredietnemers na te leven	1. Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen voor de strijd tegen "makkelijk krediet", 8 juli 2008, Senaat, Doc. 4-858/1, mevr. Vienne en Kapompolé, artikel 4, PS.	1. Goed voorstel om kredietgevers, kredietbemiddelaars en hun personeel verplicht op te leiden zodat deze in staat zijn hun plicht om zich te informeren en hun raadgevingsplicht naar behoren na te leven.	Krachtens <u>overweging 25</u> kan het eventueel bindende karakter van de vóór het sluiten van de kredietovereenkomst aan de consument te verstrekken informatie, worden bepaald door de lidstaten. Krachtens <u>overweging 26</u> moeten de lidstaten passende maatregelen inzake toezicht en sancties nemen, teneinde te voorkomen dat kredietgevers zich inlaten met onverantwoordelijke leningpraktijken of kredieten toestaan zonder de kredietwaardigheid vooraf te hebben beoordeeld. <u>In overweging 27</u> wordt aanbevolen dat de lidstaten erop toezien dat de kredietgevers bijstand verlenen aan kredietnemers om uit te maken welke kredietovereenkomst voor hun financiële situatie de meest geschikte is.
	2. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de consumentenkredieten, 4 november 2008, Kamer, DOC 52 1538/001, Mevr. M. Almaci c.s., artikel 4, Ecolo-Groen	2. Interessant voorstel om een informatieloket ter beschikking te stellen van de kandidaat-kredietnemer om een permanente dialoog tussen kredietgever en kredietnemer te verzekeren.	
♦Fysieke scheiding tussen de aankoopplaatsen en de plaatsen waar kredietovereenkomst en worden gesloten	Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen voor de strijd tegen "makkelijk krediet", 8 juli 2008, Senaat, Doc. 4-858/1, mevr. Vienne en Kapompolé, artikel 5, PS.	Goed voorstel dat erop gericht is te verbieden dat een kredietovereenkomst mag worden gesloten op de plaats van aankoop van het product voor hetwelk het krediet wordt aangegaan.	<u>In overweging 17</u> wordt bepaald dat deze richtlijn alleen bepaalde verplichtingen van de kredietbemiddelaars jegens de consumenten regelt. Daarom moet het de lidstaten vrijstaan bijkomende verplichtingen voor kredietbemiddelaars te handhaven of in te voeren.

Aanbeveling 07	Ondernomen actie	Beoordeling	Conformiteit met de richtlijn 2008/48/EG
♦ Veralgemening van een bedenktijd van 7 dagen voor alle kredietovereenkomsten	1. Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen voor de strijd tegen "makkelijk krediet", 8 juli 2008, Senaat, Doc. 4-858/1, mevr. Vienne en Kapompolé, artikel 6, PS. 2. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de consumentenkredieten, 4 november 2008, Kamer, DOC 52 1538/001, Mevr. M. Almaci c.s., artikel 6, Ecolo-Groen	1. Goed voorstel dat gericht is op de veralgemening van een bedenktijd van 7 dagen voor alle soorten overeenkomsten voor consumentenkrediet, ongeacht het bedrag en de wijze waarop de kredietovereenkomst wordt afgesloten (op afstand of niet). 2. Goed voorstel om de bedenktijd voor alle soorten consumentenkredietcontracten op 14 dagen te brengen.	Krachtens <u>overweging 34</u> moet in een herroepingsrecht zonder sancties en zonder opgave van redenen worden voorzien. In artikel 14 wordt een herroepingstermijn van 14 kalenderdagen bepaald zonder opgave van redenen.
♦ Uitbreiding van de bevoegdheden inzake het controleren en sanctioneren van kredietgevers en kredietbemiddelaars die hun raadgevingsplicht en plicht om zich te informeren niet naleven	Nihil		In <u>overweging 47</u> wordt gesteld dat de lidstaten moeten vaststellen welke sancties gelden voor overtredingen van ingevolge deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen en erop toezien dat deze worden toegepast. De keuze van de sancties blijft bij de lidstaten berusten.
♦ Bijgewerkte en gemakkelijk raadpleegbare lijst van kredietgevers en bemiddelaars	1. Wetsvoorstel tot aanvulling van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet teneinde het toezicht op de kredietgevers en -bemiddelaars te versterken, 21 februari 2008, DOC 52 0860/001, Kamer van Volksvertegenwoordigers, mevr. Musin, Lalieux en Burgeon, PS. 2. Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen voor de strijd tegen "makkelijk krediet", 8 juli 2008, Senaat, Doc. 4-858/1, mevr. Vienne en Kapompolé, artikel 7, PS.	1. Goed voorstel dat erop gericht is een bijgewerkte en gemakkelijk raadpleegbare lijst van kredietgevers en kredietbemiddelaars ter beschikking te stellen van het grote publiek. 2. Goed voorstel dat erop gericht is een bijgewerkte en gemakkelijk raadpleegbare lijst van kredietgevers en kredietbemiddelaars ter beschikking te stellen van het grote publiek.	In <u>overweging 44</u> wordt bepaald dat de lidstaten dienen te zorgen voor de nodige maatregelen met het oog op de regulering van en het toezicht op kredietgevers. In <u>artikel 20</u> staat dat de lidstaten er zorg voor dragen dat een van financiële instellingen onafhankelijke instantie of autoriteit toezicht houdt op kredietgevers.

Aanbeveling 07	Ondernomen actie	Beoordeling	Conformiteit met de richtlijn 2008/48/EG
Duur van de kredietopening			
♦ Op alle overeenkomsten voor kredietopening de wettelijke verplichting van nulstelling doen gelden	1. Wetsvoorstel tot vaststelling van een nulstellingstermijn voor kredietopeningen, 23/01/2008, Doc. 4 - 522/1, Senaat, mevr. Zrihen en Kapompolé, artikel 2, PS. 2. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de consumentenkredieten, 4 november 2008, Kamer, DOC 52 1538/001, Mevr. M. Almaci c.s., artikel 5, Ecolo-Groen	1. Goed voorstel overeenkomstig de eisen van het platform. 2. Goed voorstel in overeenstemming met de eisen van het platform	<u>Overweging 26</u> bepaalt dat de lidstaten passende maatregelen moeten nemen ter bevordering van verantwoordelijke praktijken in alle stadia van de kredietrelatie, rekening houdend met de specifieke kenmerken van hun kredietmarkt.
♦ De nulstellingstermijn vaststellen op 1 jaar voor kredieten tot 5.000 euro en op 5 jaar voor kredieten van meer dan 5.000 euro	1. Wetsvoorstel tot vaststelling van een nulstellingstermijn voor kredietopeningen, 23/01/2008, Doc. 4 - 522/1, Senaat, mevr. Zrihen en Kapompolé, artikel 2, PS. 2. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de consumentenkredieten, 4 november 2008, Kamer, DOC 52 1538/001, Mevr. M. Almaci c.s., artikel 5, Ecolo-Groen.	1. Goed voorstel conform de eisen van het platform. 2. Goed voorstel in overeenstemming met de eisen van het platform	<u>Overweging 26</u> bepaalt dat de lidstaten passende maatregelen moeten nemen er bevordering van verantwoordelijke praktijken in alle stadia van de kredietrelatie, rekening houdend met de specifieke kenmerken van hun kredietmarkt.
Kosten van de kredietopening			
♦ Vertaling van het JKP in maandelijks percentage + volledige maandelijks afrekeningen + valuta	1. Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen voor de strijd tegen "makkelijk krediet", 8 juli 2008, Senaat, Doc. 4-858/1, mevr. Vienne en Kapompolé, artikel 8, PS. 2. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de consumentenkredieten, 4 november 2008, Kamer, DOC 52 1538/001, Mevr. M. Almaci c.s., artikel 9, Ecolo-Groen	1. Goed voorstel conform de eisen van het platform. 2. Goed voorstel in overeenstemming met de eisen van het platform.	<u>Artikels 4 g), 6 f) en 19 van de richtlijn</u> vermelden jaarlijkse kostenpercentages, maar niets lijkt te verhinderen om naast het jaarlijkse percentage een maandelijks percentage te vermelden teneinde de kredietnemer beter te informeren vooraleer hij een overeenkomst aangaat.

Aanbeveling 07	Ondernomen actie	Beoordeling	Conformiteit met de richtlijn 2008/48/EG (1)
♦ Opname van de kosten van alle verzekeringen in het JKP	Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen voor de strijd tegen "makkelijk krediet", 8 juli 2008, Senaat, Doc. 4-858/1, mevr. Vienne en Kapompolé, artikel 9, PS.	Goed voorstel conform de eisen van het platform.	Krachtens <u>overweging 20</u> dienen de totale kosten van het krediet voor de consument alle kosten te omvatten: rente, commissielonen, belastingen, vergoedingen en alle andere vergoedingen, uitgezonderd de notariskosten. MAAR artikel 3 g) neemt de verzekeringspremies op in de totale kost van het krediet op voorwaarde dat dit dienstencontract verplicht is voor het feitelijke verkrijgen van het krediet.
♦ Vermindering van het toepasselijke JKP voor leningen op afbetaling en verkopen op afbetaling ter waarde van meer dan 5.000 euro – max.: 11 %			De richtlijn geeft een wiskundige formule op (bijlage I deel I) om het JKP te berekenen. Daardoor wordt vermindering van het JKP moeilijker, zonet onmogelijk.
Behandeling van wisselborgstellingen			
♦ Uitbreiding van de voorschriften ter bescherming van borgtochten tot alle rechtspersonen die zich kosteloos borg stellen ter garantie van een consumentenkrediet	Nihil		De problematiek van de kosteloze borgtochten komt niet aan bod in de richtlijn. Volgens <u>overweging 9</u> moeten de lidstaten de vrijheid houden om nationale wetgeving te handhaven of in te voeren als geen geharmoniseerde bepalingen bestaan, wat hier het geval is.
Geoorloofde debetstand op lopende rekeningen			
♦ Debetstand enkel geoorloofd op verzoek van de klant en niet automatisch	Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de consumentenkredieten, 4 november 2008, Kamer, DOC 52 1538/001, Mevr. M. Almaci c.s., artikel 13, Ecolo-Groen.	Goed voorstel om te voorzien dat een kasfaciliteit nooit stilzwijgend kan worden toegestaan en altijd het voorwerp uitmaakt van een expliciet contract.	In <u>artikel 3. d)</u> van de richtlijn wordt de geoorloofde debetstand op een rekening gedefinieerd als een uitdrukkelijke kredietovereenkomst (...); wat voldoende aantoont dat geen sprake kan zijn van een automatisch geoorloofde debetstand zonder voorafgaand verzoek.

(1) De vermeldingen in grijze kleur bevatten aanbevelingen die, gezien de formuleringen van de tekst van de Europese directive, ongetwijfeld moeilijk of zelfs onmogelijk te implementeren zijn in onze wetgeving.

Aanbeveling 07	Ondernomen actie	Beoordeling	Conformiteit met de richtlijn 2008/48/EG
♦ Strikte naleving van de kredietwet (artikel 60 bis) bij overschrijding	Nihil		Krachtens <u>artikel 2. 3.</u> zijn op de kredietovereenkomst waarbij het krediet in de vorm van een geoorloofde debetstand op een rekening wordt verleend en op verzoek of binnen een termijn van drie maanden moet worden terugbetaald, uitsluitend de bepalingen van toepassing wat betreft informatietermijnen in reclameboodschappen, precontractuele informatie, beoordeling van de kredietwaardigheid van de consument, toegang tot de gegevensbank in de kredietovereenkomst... Bovendien wordt in overweging 11 bepaald dat de lidstaten dergelijke kredietovereenkomsten zelf wettelijk moeten kunnen regelen ten aanzien van de aspecten die niet door deze richtlijn geharmoniseerd zijn, wat hier het geval is .
♦ Verscherping van de controles door de FOD Economie	Nihil		Buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn
Middelen voor de strijd tegen overmatige schuldenlast			
♦ Structurele beoordelingen van de huidige kredietwetgeving	Federaal plan armoedebestrijding van de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding – JM Delizée, PS, juli 2008, p. 23.	Positief engagement vanwege de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding.	Buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn
♦ Verscherping van de controles van de bepalingen inzake reclame en voorwaarden voor de toekenning van kredieten	Nihil		Buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn
♦ Publicatie van een lijst van kredietgevers die de wet hebben overtreden	Nihil		In <u>overweging 47</u> wordt gesteld dat de lidstaten moeten vaststellen welke sancties gelden voor overtredingen van ingevolge deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen en erop toezien dat deze worden toegepast. De keuze van de sancties blijft bij de lidstaten berusten.

Aanbeveling 07	Ondernomen actie	Beoordeling	Conformiteit met de richtlijn 2008/48/EG
♦ Specifieke en recurrente middelen voor een sensibiliserings- en informatiebeleid van de consumenten	1. Beleidsnota van minister Magnette belast met consumentenbescherming, PS, p. 104. 2. Federaal plan armoedebestrijding van de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding – JM Delizée, PS, juli 2008, p. 23.	Prioriteit vastgesteld om in een voldoende structurele financiering te voorzien van het fonds ter bestrijding van overmatige schuldenlast door middel van een uitbreiding van de financieringsmogelijkheden.	<u>Overweging 26</u> bepaalt dat de lidstaten passende maatregelen moeten nemen er bevordering van verantwoordelijke praktijken in alle stadia van de kredietrelatie. Deze maatregelen kunnen bijvoorbeeld voorlichting of scholing van de consument inhouden, inclusief waarschuwingen over de risico's van het niet nakomen van betalingsverplichtingen of overmatige schuldenlast.
♦ Meer financiële middelen voor de diensten voor schuldbemiddeling	Decreet van het Vlaams Parlement van 10 juli 2008, BS, 13/08/2008, "Decreet houdende wijziging van het decreet van 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning van de instellingen voor schuldbemiddeling in de Vlaamse Gemeenschap".	Significante vooruitgang wat betreft de erkenningscriteria van instellingen die schuldbemiddeling aanbieden en wat betreft de financiering van dergelijke instellingen. Teneinde ervoor te zorgen dat deze instellingen werkelijk hun nut bewijzen, verdient het desalniettemin aanbeveling om in een uitvoeringsbesluit van dit decreet te voorzien.	Buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn
♦ Verspreiding naar het grote publiek van informatie over de collectieve schuldenregeling	Nihil		Buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn
♦ Sociaal krediet aanmoedigen om de uitsluiting van bankdiensten en overmatige schuldenlast beter te bestrijden	Nihil		Buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn (art. 2. l).
Europese richtlijn			
♦ Een tekst die een hoog niveau van consumentenbescherming garandeert en een reële interne markt voor krediet	Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad, PB L 133 van 23.04.2008, p. 66.	Tekst die een beschermingsniveau van de kredietnemer bepaalt dat lager is dan het niveau dat in onze Belgische wetgeving wordt voorzien, in het bijzonder op het vlak van de reglementering van de reclame voor kredieten en de berekening van het JKP. Vrees voor achteruitgang bij omzetting van deze tekst naar onze wetgeving.	

Ondanks het gevolg dat aan onze aanbevelingen werd gegeven, is de huidige balans eerder mager, in zoverre dat op nationaal vlak enkel wetsvoorstellen aan het Parlement zijn voorgelegd (Kamer of Senaat).

Slechts één voorstel van decreet dat aan het Vlaams Parlement werd voorgelegd en waarin de financiering en de erkenning van instellingen die schuldbemiddeling aanbieden, aan bod komen, werd deze zomer gestemd. Wij wachten nog op het uitvoeringsbesluit.

En de toekomst?

In Hoofdstuk V van de beleidsnota van Paul Magnette, Minister van Klimaat en Energie belast met de consumentenbescherming, wordt slechts één pagina gewijd aan de strijd tegen overmatige schuldenlast.

Wat betreft te ondernemen acties beveelt de minister het volgende aan:

1. een globale aanpak, ten aanzien van kredietgevers zowel als van kredietnemers, door er meer bepaald voor te zorgen dat de preventiemiddelen worden verbeterd en het Fonds ter bestrijding van overmatige schuldenlast over voldoende structurele financiering kan beschikken dankzij de uitbreiding van de financieringsmogelijkheden¹.
2. een nauwgezet onderzoek van de bepalingen van de wet van 12/06/1991 op het consumentenkrediet die moeten worden aangepast als gevolg van de recente goedkeuring van de richtlijn inzake consumentenkrediet. Wat dat betreft stelt de minister dat de omzetting van deze nieuwe richtlijn niet mag leiden tot een fundamentele herziening van de wet.

Het plan voor de armoedebestrijding van de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding – Jean-Marc Delizée – werd in juli 2008 voorgesteld aan de Raad van Ministers. Het werd reeds aangekondigd in het regeerakkoord van 18/03/2008 waarin een ambitieus plan werd voorgesteld voor de bestrijding van de armoede en de verhoging van de koopkracht, met als prioritair doelpubliek de meest kwetsbaren in onze samenleving².

Daarin werd aangekondigd, wat betreft de strijd tegen overmatige schuldenlast:

- *“De Federale Regering dient de strijd tegen het fenomeen van de overmatige schuldenlast voort te zetten door een globale benadering, zowel ten aanzien van de kredietnemers als ten aanzien van de kredietgevers, door er meer bepaald op toe te zien de preventie-instrumenten te versterken en een voldoende structurele financiering van het Fonds ter Bestrijding van de Overmatige Schuldenlast te waarborgen door middel van de uitbreiding van de financieringsmogelijkheden.”*
- *De Federale Regering werkt momenteel aan het volgende:*
 1. *het onderzoek van de wet op het consumentenkrediet, meer bepaald met betrekking tot de reclame en de kredietopeningen;*
 2. *het onderzoek van de wet op de collectieve schuldenregeling, in de zin van een betere communicatie van de schuldbemiddelaar naar de schuldenaar;*
 3. *het onderzoek van de inningspraktijken van sommige gerechtsdeurwaarders.”*

¹ Dit project op maat kwam reeds aan bod op pagina 20 van het regeerakkoord van 18/03/2008, onder de titel “5. Armoede” en is opgenomen in het Federaal Plan Armoedebestrijding van de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding.

² Regeerakkoord van 18/03/2008, pagina 20, onder de titel “5. Armoede”.

AANBEVELINGEN VAN HET PLATFORM “DAG ZONDER KREDIET” 2008

1. Voor een optimaal gebruik van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP)

1.1. Meten van de werkelijke schuldenlast

Momenteel stemmen de bedragen die in de CKP zijn geregistreerd, overeen met de maximale contractueel voorziene bedragen. Ook al komt dat, wat betreft leningen en verkopen op afbetaling, hypothecaire leningen en financieringshuur, meestal overeen met het werkelijk vrijgegeven bedrag bij de ondertekening, geldt dit niet voor kredietopeningen. Deze informatie is als zodanig zeer interessant voor de kredietgever alsook voor de onderzoeker die zich interesseert voor de kredietactiviteit of de preventie van schuldoverlast. Deze informatie blijkt daarentegen onvoldoende voor wat betreft:

- **de illustratie van de werkelijke schuldenlast van personen:** voor kredietopeningen stemt het maximaal contractueel toegestane bedrag (trekkingsrecht) inderdaad niet overeen met het werkelijk opgenomen bedrag. De informatie die momenteel is opgeslagen, is dan ook meestal een overschatting van het werkelijk door de kredietnemer verschuldigde bedrag. Dit geldt ook voor andere types krediet, daar geen rekening wordt gehouden met de verrichtte terugbetalingen nadat het krediet werd toegestaan.

Gevolgen: Deze bias is nadelig om volgende redenen:

- ze beperkt de kennis van de werkelijke verschuldigde bedragen, de effectieve schuldenlast;
 - ze vertekent de informatie die de kredietgevers verzamelen, terwijl een van de fundamentele voordelen van de CKP net is om precieze informatie te verstrekken (in tegenstelling tot de informatie die tot dan toe via de klanten werd ontvangen en dus minder betrouwbaar was voor wat betreft de schuldenlast in het kader van kredieten);
- **de illustratie van het effectieve gebruik van kredietopeningen (waarvan een groot aantal voor onbepaalde duur is afgesloten):** deze laatste zijn goed voor meer dan 45,7% van de overeenkomsten op 31 december 2007 (hetzij 4.433.937 overeenkomsten). Gezien het succes van dat soort krediet, is het zinloos een analyse van deze laatste uit te voeren als het niet mogelijk is:
 - de slapende kredietopeningen te bepalen (kredietopeningen die sinds hun toekenning niet zijn gebruikt en kredietopeningen die sinds minstens 12 maanden op nul staan, kunnen als “slapend” worden beschouwd);
 - de werkelijke door de consumenten gebruikte uitstaande bedragen te bepalen.

Aanbeveling:

Om de werkelijke schuldenlast van de consumenten te bepalen, is het absoluut noodzakelijk dat in de Centrale voor Kredieten ten minste eenmaal per jaar, naast de op dat ogenblik beschikbare informatie, ook de werkelijke openstaande bedragen van de geregistreerde kredieten worden opgenomen, en dat situaties waarin schuldenlast voorkomt op lange termijn anoniem kunnen worden opgevolgd. Dit verzoek wordt nu al door de Centrale zelf ondersteund.

1.2. Traceren van hergroeperingen van kredieten en herfinancieringen

Krediethergroeperingen en aanbiedingen de erop gericht zijn schulden te consolideren (mogelijkheid om terugbetalingen meer te spreiden, een lager maandelijks bedrag en soms ook een hoger leenbedrag) komen steeds vaker voor en verdienen bijzondere aandacht, vooral om volgende redenen:

- hergroeperingen zijn meestal “reeds” een antwoord op financiële moeilijkheden en zijn in die zin een eerste alarmsignaal;

- hergroeperingen lijken een gemakkelijke oplossing waarbij weinig wordt nagedacht over het beheer van het huishoudbudget of over de oorzaken die hebben geleid tot de noodzaak om de schulden te hergroeperen. Er is dus geen sprake van enig pedagogisch effect op de kwaliteit van het beheer van het huishoudbudget;
- een hergroepering gaat vaak gepaard met een bijkomend krediet: derhalve bedraagt het totale bedrag van het gehergroepede krediet meer dan de resterende verschuldigde saldo's van bestaande kredieten;
- ten slotte, ondanks de verlichting die deze oplossing biedt (of geacht wordt te bieden) op het vlak van het maandelijks budget, aangezien het bedrag van de terugbetalingen kan worden verlaagd, is de hergroepering in absolute cijfers meestal een duurdere oplossing, waardoor de financiële situatie van de kredietnemer in de toekomst mogelijk nog meer kan verslechteren.

Om al deze redenen zou binnen de CKP een traceerbaarheid van “hergroeperingen van kredieten en herfinancieringen” mogelijk moeten worden gemaakt. Dankzij deze traceerbaarheid gedurende een bepaalde periode zou het mogelijk zijn na te gaan of de voor de consument onmiddellijk voelbare positieve gevolgen in werkelijkheid op middellange termijn nadelig kunnen zijn. Dit overzicht zou bovendien alle spelers (consumenten en kredietgevers) aanzetten tot een rationeel gebruik van dit soort krediet. De manieren waarop dergelijke situaties worden geïdentificeerd dienen zorgvuldig te worden bestudeerd.

Aanbeveling:

Met het oog op de traceerbaarheid van hergroeperingen en herfinancieringen van leningen in de CKP, zou systematisch een rubriek “doel van het krediet” moeten worden ingevuld in de kredietovereenkomst, met “hergroepering of herfinanciering” als een van de keuzemogelijkheden. Deze informatie, ingevuld door de professional, moet vervolgens samen met andere vergaarde informatie aan de CKP worden doorgegeven.

1.3. Traceren van kredietbemiddelaars

Kredietbemiddelaars spelen een sleutelrol in de commercialisering van bepaalde soorten krediet. Deze fase omvat nu net de informatie en de raadgevingen die de consumenten moeten krijgen in de precontractuele fase.

Het is dan ook absoluut noodzakelijk om, binnen de CKP, niet alleen de kredietgever te kunnen identificeren, maar ook de kredietbemiddelaar die eventueel is tussengekomen. Dankzij deze traceerbaarheid wordt het mogelijk om na te gaan of hun tussenkomst het risico op wanbetaling verkleint of vergroot of om uit te maken welke kredietbemiddelaars het risico op wanbetaling doen toenemen. Dit gerichte toezicht op de praktijken van bemiddelaars zou, wederom, meer doordachte kredietpraktijken moeten aanmoedigen en een positieve weerslag moeten hebben op de professionalisering van het personeel uit de sector.

De traceerbaarheid van kredietbemiddelaars zou ertoe moeten bijdragen **de verantwoordelijkheid en het professionalisme in de sector te vergroten**. Deze sector speelt tegenwoordig immers een overheersende rol in het kredietaanbod en bijgevolg ook ten aanzien van de verhoging of verlaging van het risico op overmatige schuldenlast.

De bijdrage van de kredietbemiddelaars kan bovendien helpen om **de financieringsbasis van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast te verruimen**.

Aanbeveling:

Teneinde de traceerbaarheid van de kredietbemiddelaars mogelijk te maken in de CKP zou deze informatie, die reeds door de professional in de kredietovereenkomst werd ingevuld (waarin de naam van de kredietbemiddelaar verplicht moet worden opgenomen), vervolgens aan de CKP moeten worden doorgegeven samen met de andere ingewonnen gegevens.

2. Tegen de uitbreiding van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren

De Centrale voor Kredieten aan Particulieren registreerde vroeger enkel de consumentenkredietovereenkomsten en de hypothecaire kredietovereenkomsten die wanbetalingen kenden. Naast dit negatieve luik -dat blijft verder bestaan- richtte de wet van 10 augustus 2001 tevens een positief luik in, d.w.z. een registratie van alle consumentenkredietovereenkomsten en alle hypothecaire kredietovereenkomsten. De verdere details over de inhoud van het positieve en het negatieve luik zijn uitgewerkt in een Koninklijk besluit van 7 juli 2002. Teneinde informatie te verkrijgen over de financiële toestand en de solvabiliteit van de kredietnemer, moeten de kredietgevers deze Centrale voor raadplegen vooraleer zij een consumentenkredietovereenkomst sluiten of een aanbod van hypothecaire kredietovereenkomst overhandigen³.

Vanuit diverse hoeken -o.m. vanuit de kredietsector- wordt gepleit voor de uitbreiding van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren naar een ruimere "schuldencentrale", waarin ook andere schulden (achterstallige energiefacturen, ziekenhuisfacturen, huurschulden, telefonieschulden,...) opgenomen zijn. De omvorming van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren tot een echte "schuldencentrale" zou de ideale manier zijn om een totaalzicht te krijgen op de schuldenlast van de kredietaanvrager, en aldus het ontstaan van situaties van schuldenoverlast helpen vermijden.

2.1. Een gebrekkige koopkracht is niet hetzelfde als een probleem van schuldenoverlast

Het is inderdaad een realiteit dat heel wat mensen te maken krijgen met een dalende koopkracht, en hierdoor soms moeilijkheden hebben om bepaalde facturen te betalen. Problemen hebben om facturen -bv. inzake energie, huur, telecom, ziekenhuisfacturen- te betalen is echter niet hetzelfde als schulden hebben, en zeker niet hetzelfde als "schuldenoverlast".

Vele mensen die met dergelijke (tijdelijke) betalingsproblemen te kampen hebben, verkrijgen immers betalingsfaciliteiten vanwege de schuldeiser, zodat er geen sprake is van een "schuld" in de zin van een wanprestatie.

Het betreft bovendien lopende huishoudelijke uitgaven (periodiek wederkerend), die van een andere aard zijn dan kredietschulden, en waarvan het bedrag heel sterk kan schommelen.

Zelfs in de situaties waarin mensen géén betalingsfaciliteiten krijgen voor betalingsproblemen betreffende dergelijke lopende uitgaven, dan nog betekent dit niet dat zij met een situatie van schuldoverlast te kampen (zullen) hebben. Zo kan het budget, via de hulp van een dienst schuldbemiddeling, in evenwicht gebracht worden en kunnen afbetalingsplannen afgesproken worden met de schuldeisers.

Het hoeft dan ook niet te verbazen dat **situaties van schuldoverlast meestal hand in hand gaan met kredieten en kredietschulden**. Uit de statistieken van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren voor het jaar 2007 blijkt dat er in bijna 80 % van de dossiers collectieve schuldenregeling sprake is van minstens één kredietcontract. De Centrale stelde meer bepaald dat 30,8 % van de geregistreerde personen een beroep doen op de procedure collectieve schuldenregeling terwijl ze niet met een achterstallige kredietovereenkomst geregistreerd zijn. Uit de cijfers blijkt dat deze 30,8 % als volgt opgesplitst kan worden: **slechts 21,6 % hiervan betreft personen zonder kredietcontract**, en 9,2 % hiervan betreft personen met kredietcontracten zonder betalingsachterstand⁴.

De Centrale voor Kredieten aan Particulieren wijst er trouwens ook expliciet op dat 7,1 % van de personen met één betalingsachterstand (inzake een krediet) een collectieve schuldenregeling heeft, maar dat dit percentage oploopt tot 50,5 % indien de kredietnemer vijf of meer betalingsachterstanden

³ Art. 9 van de Wet van 10 augustus 2001 "betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren"

⁴ Zie http://www.nbb.be/doc/ts/publications/brochures/BRO_CKPSTAT2007N.pdf

(inzake kredieten) heeft. Dit laatste cijfer **toont volgens de Centrale aan dat de helft van de kredietnemers (nog) geen beroep doet op de procedure van collectieve schuldenregeling, ook al hebben ze zeer zware problemen om hun kredieten terug te betalen.**

Dit alles wijst erop dat er **geen verwarring mag plaatsvinden tussen symptomen van een dalende koopkracht enerzijds, en (oorzaken van) schuldenoverlast anderzijds.** Problemen met een dalende koopkracht vergen een andere oplossing dan de uitbreiding van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren naar een ruimere schuldencentrale.

De koopkracht is bovendien afhankelijk van diverse factoren, o.m. de internationale vraag en aanbod en de economische conjunctuur. De opname in een uitgebreide "schuldencentrale" van cijfers betreffende betalingsmoeilijkheden die hun oorzaak vinden in een dalende koopkracht, zonder rekening te houden met deze omgevingsfactoren, kan tot een vertekend beeld van de schuldenproblematiek leiden.

En personen die met een dalende koopkracht te maken hebben, mogen uiteraard minder makkelijk een krediet verkrijgen vermits hun solvabiliteit daalt. In dit verband valt het op dat de Beroepsvereniging van het Krediet koud en warm tegelijkertijd blaast: enerzijds stelt men dat mensen hun lopende uitgaven niet meer kunnen betalen, anderzijds pleit men voor meer kredietverstrekking...

2.2. Onjuiste argumentatie voor de omvorming naar een schuldencentrale

De argumentatie om Centrale voor Kredieten aan Particulieren uit te breiden tot een "schuldencentrale" is bijzonder zwak en bovendien onjuist. In de tekst "*De Beroepsvereniging van het Krediet herhaalt haar pleidooi voor een 'schuldencentrale'*" kunnen we in dit verband het volgende lezen (eigen onderlijning):

*"Op dit ogenblik worden enkel kredietovereenkomsten geregistreerd. Maar de kredietgever moet rekening houden met alle schulden alvorens een krediet toe te kennen, dus ook achterstallige energiefacturen, ziekenhuisfacturen, huurschulden, enz. De wet bepaalt nu dat de kredietnemer hierover de kredietgever moet informeren. Maar dit gebeurt niet altijd en de kredietgever heeft geen controlemiddel. Daarom is het **belangrijk dat de kredietgever deze gegevens kan consulteren**, zoals in Nederland..."⁵*

Deze argumentatie is op verschillende punten onjuist:

- Het klopt niet dat "*wet nu bepaalt dat de kredietnemer hierover de kredietgever moet informeren*". De wet legt aan de consument slechts een passieve informatieplicht op (correct antwoorden op vragen die hem gesteld worden). **Het is de kredietverstrekker die een actieve onderzoeks-, raadgevings- en voorzichtigheidsplicht heeft.**
- Het klopt niet dat de kredietgever geen controlemiddel heeft. **In het kader van het verplichte onderzoek van de solvabiliteit (art. 10 Wet Consumentenkrediet), kan de kredietgever perfect de stavingstukken opvragen die nodig zijn om de beweringen van de consument inzake de lopende uitgaven te controleren** (bv. betalingsbewijs inzake de huur, kopie telefoon- en energiefactuur,...). Een dergelijk individueel onderzoek, dat grondig gebeurt, kan de **nodige garanties geven inzake de actualiteit en correctheid van de opgevraagde gegevens**, en dit zonder dat er een dure en logge centrale opgericht moet worden (zie in dit verband ook aanbeveling 4.1.). Werken met een schuldencentrale vergroot daarentegen het risico op fouten en op vertragingen inzake de verwerking van wijzigingen m.b.t. de lopende uitgaven.
- Men insinueert kwade trouw in hoofde van de consument, die zou liegen over de uitgaven die hij heeft teneinde een krediet te verkrijgen: "*dit gebeurt niet altijd*". Er is echter geen enkel onderzoek waaruit blijkt dat (een deel van) de problemen inzake de terugbetalingen van kredieten hun

⁵ Zie http://www.febelfin.be/export/sites/default/febelfin/pdf/nl/PR_2008-03-05nl.pdf

oorzaak zouden vinden in leugens vanwege consumenten. **In de rechtspraak komt het quasi niet voor dat een consument gesanctioneerd wordt omdat hij onjuiste informatie verschaft zou hebben.** Rechterlijke uitspraken waarin kredietgevers veroordeeld worden omwille van een gebrekkig onderzoek en/of inbreuken op hun raadgevings- en voorzichtigheidsplicht (art. 10, 11 en 15 Wet Consumentenkrediet) komen daarentegen heel vaak voor. De praktijk van de diensten schuldbemiddeling toont ook aan dat onvoorzichtigheid en zelfs manipulatie van de aanvraaggegevens door de kredietverstrekker (of de kredietbemiddelaar) maar al te vaak voorkomen.

De Memorie van Toelichting bij de Wet van 10 augustus 2001 “*betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren*” stelt trouwens niet dat de uitbreiding van deze centrale met een positief luik ingegeven was door problemen met frauderende consumenten, maar wel doordat de kredietverstrekkers het niet zo nauw nemen met hun verplichtingen:

“Alle sociale werkers die de overmatige schuldenlast behandelen, en zelfs de Nationale Bank van België en de Ombudsman van de Belgische Vereniging van Banken, verklaren verrast te zijn over de lichtvaardigheid waarmee sommige kredieten werden toegekend, daar waar de consument ten aanzien van zijn inkomen de grens van een redelijke schuldenlast reeds had bereikt of overschreden. De negatieve centrale vervult dus niet ten volle haar rol ter voorkoming van overmatige schuldenlast.”⁶

2.3. Financiering strijd tegen overmatige schuldenlast is geen relevant argument

Het valt op dat het pleidooi van de kredietsector om de Centrale voor Kredieten aan Particulieren uit te breiden, volgt op een pleidooi om het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast niet alleen te financieren door middel van bijdragen vanwege kredietverstrekkers. De kredietverstrekkers waren van oordeel dat de kredietinstellingen, waarvan de situatie volgens hen vergelijkbaar is met die van alle andere schuldeisers van personen die een beroep kunnen doen op schuldbemiddeling, zonder redelijke grond verschillend worden behandeld ten opzichte van de laatstgenoemde schuldeisers, aangezien alleen zij moeten bijdragen in de financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast.

De Beroepsvereniging van het Krediet en een aantal kredietinstellingen dienden dan ook een beroep tot vernietiging in bij het Grondwettelijk Hof (toenmalige Arbitragehof), waarbij zij de vernietiging vroegen van de toepasselijke wettelijke bepalingen (artikel 20, §§ 2 en 3 van de Wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen).

Het Grondwettelijk Hof (toenmalige Arbitragehof) oordeelde in het arrest nr. 22/2000 van 23 februari 2000 dat de wetgever zich redelijkerwijze heeft kunnen baseren op het onderscheid tussen de kredietondernemingen en de overige schuldeisers van een persoon met overmatige schuldenlast, om uitsluitend de eersten tot het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast te laten bijdragen. Het vernietigingsberoep dat de kredietsector instelde, werd dan ook verworpen.

Nu vraagt men eigenlijk, via een omweg, hetzelfde: indien ook andere schuldeisers opgenomen worden in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren, kan men opnieuw argumenteren dat zij ook moeten bijdragen tot de financiering van het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast. Deze link wordt expliciet gelegd in de tekst “*Krediet aan particulieren 2008 Waar gaan we naartoe ?*”:

“Daarom is de sector vragende partij voor de oprichting van (een) voor de sector toegankelijke centrale(s) met betalingsachterstanden inzake andere schuldvormen, zoals telecommunicatie, energie, fiscus, ..., zoals in Nederland het geval is.

⁶ Parl.St. Kamer, doc.nr. 50-1123/001, p. 9.

*Daarmee gepaard gaand zou eveneens kunnen gedacht worden aan de **uitbreiding van het Fonds ter Bestrijding van de Overmatige Schuldenlast** – dat op dit ogenblik uitsluitend door de financiële sector wordt gefinancierd – **tot deze andere sectoren**.*⁷

Er dient in dit verband gewezen te worden op het feit dat de energiesector reeds financiële bijdragen levert voor de financiering van het federaal energiefonds⁸. Het is dus zeker niet zo dat enkel de kredietsector middelen levert voor de bestrijding van de schuldenproblematiek. **In elk geval is het zo dat de financiering van de strijd tegen de overmatige schuldenoverlast geen argument vormt voor de oprichting van een schuldencentrale.**

Merk op dat het Grondwettelijk Hof (toenmalige Arbitragehof) in het arrest nr. 22/2000 van 23 februari 2000 reeds een aantal overwegingen formuleerde die ook relevant zijn om de Centrale voor Kredieten aan Particulieren niet uit te breiden tot een ruimere schuldencentrale. Zie bv. overweging B.8.1.:

*“B.8.1. Zonder dat het noodzakelijk is de gegrondheid te beoordelen van één van de redenen aangevoerd door de Ministerraad en de tussenkommende partijen, namelijk de noodzaak om de kredietsector te saneren door hem te responsabiliseren, stelt het Hof vast dat de wetgever redelijkerwijze ervan is kunnen uitgaan dat het Fonds ter bestrijding van de overmatige schuldenlast dat hij heeft ingevoerd om de schuldbemiddelaars die instaan voor de procedure van collectieve schuldenregeling aanvullend te betalen, uitsluitend gefinancierd zou worden door de professionele krediet- en hypotheekondernemingen. Men ziet immers niet alleen niet in hoe men technisch gezien de andere schuldeisers van een persoon met overmatige schuldenlast zou kunnen laten bijdragen tot dat Fonds, niet alleen **omdat er vaak onduidelijkheid bestaat over de andere schuldeisers maar ook omdat die schuldvorderingen kunnen verschillen**. Bovendien blijkt uit het Algemeen Verslag van de Koning Boudewijnstichting (Algemeen Verslag over de Armoede, K.B.S., 1994), dat tot talrijke wetgevingsinitiatieven heeft geleid, en uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden wet (Parl. St., Kamer, 1996-1997, nrs. 1073/1, 1073/11, p. 124, en 1074/1, p. 3) het **belangrijke aandeel van het consumentenkrediet in het fenomeen van de overmatige schuldenlast, ook al is dit soort krediet niet het enige** met een belangrijk aandeel hierin, wat kan uitleggen dat de wetgever uitsluitend de kredietinstellingen de financiering van het Fonds laat dragen, dat tot doel heeft de kosten te betalen die verbonden zijn met de schuldbemiddelingen van behoeftige personen.”*⁹

2.4. Bestaande zwarte lijsten illustreren problemen bij de registratie van wanbetalingen inzake huishoudelijke uitgaven

Op heden bestaan er reeds een aantal sectorgebonden “zwarte lijsten”, die wanbetalingen inzake lopende huishoudelijke uitgaven registreren. Er kan in dit verband o.m. gewezen worden op de zwarte lijst “Preventel” die de telecom-operatoren hanteren¹⁰ en het RSR-bestand van Datassur (waarin wanbetalingen inzake verzekeringscontracten worden geregistreerd)¹¹.

De praktijk toont aan dat de registratie van wanbetalingen in dergelijke databanken voor talrijke problemen zorgt:

- Een geregistreerde persoon krijgt geen dienst meer (of enkel nog tegen minder gunstige voorwaarden).

⁷ Zie [http://www.upc-bvk.be/documents/public/Krediet%20aan%20particulieren%202008%20-%20Waar%20gaan%20we%20naartoe%20\(final\).pdf](http://www.upc-bvk.be/documents/public/Krediet%20aan%20particulieren%202008%20-%20Waar%20gaan%20we%20naartoe%20(final).pdf)

⁸ Zie de Wet van 4 september 2002 “houdende toewijzing van een opdracht aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn inzake de begeleiding en de financiële”.

⁹ Arrest Grondwettelijk Hof nr. 22/2000 van 23 februari 2000, zie <http://www.arbitrage.be/>

¹⁰ Zie <http://www.preventel.net/>

¹¹ Zie http://www.datassur.be/public/pages/rsr_nl.html

- De massale registratie van gegevens in dergelijke databanken belet een reële en daadwerkelijke controle van de kwaliteit van de gegevens.
- Er gebeuren veel menselijke fouten, als gevolg van de complexiteit van het bestaande systeem en de ontoereikendheid van het systeem.
- De registratie wordt afgewend van haar oorspronkelijke finaliteit. Men dreigt bv. met een opname in de zwarte lijst Preventel teneinde de schuldenaar onder druk te zetten om een betwiste schuld te betalen. Aldus is de aanbieder rechter en partij tegelijkertijd.

Het hoeft niet gezegd dat deze risico's des te groter worden indien een nieuwe, centrale en dus logge "schuldencentrale" wordt gecreëerd.

De Privacycommissie heeft reeds beklemtoond dat zwarte lijsten vaak foute registraties bevatten:

*"Nochtans lijkt het beroep op de klassieke rechterlijke procedures onvoldoende waarborgen te bieden. Inderdaad, de ervaring leert dat deze te weinig worden toegepast door de belanghebbenden. Het is voor hen zeer moeilijk om voldoening te verkrijgen voor de rechtbanken gelet op de professionele verdediging en ruime ervaring van de betrokken belangenverenigingen, temeer daar zij niet noodzakelijk over voldoende financiële en juridische middelen alsook over de nodige expertise beschikken. Een gekende verantwoordelijke zoals Datassur verwijst op haar website www.datassur.be systematisch naar een reeks (voor hen) "gunstige vonnissen", dit zijn een viertal concrete casussen die tussen 2000 en 2005 werden aangenomen, zonder het (hogere) aantal gevallen te vermelden waarbij de betrokkenen dienden te worden verwijderd van de negatieve lijst na een voorafgaand kritisch onderzoek door de Commissie. Hoewel de Commissie (nog) geen bijzondere statistieken bijhoudt betreffende het aantal **correcties of ontseiningen die noodzakelijk blijken in de registraties bij Datassur of Preventel en die ook bij alternatieve bemiddelaars worden betwist**, verrichte zij dergelijke oefening wel voor het consumentenkrediet. **Uit de jaarverslagen van 2004 en 2005 blijkt dat het aantal correcties en ontseiningen op basis van niet-naleving van de WVP voor de ontvangen klachten tussen de 70 en 80 % bedraagt.**"¹²*

Er dient beklemtoond te worden dat de Privacycommissie reeds in het licht van de geplande uitbreiding van de Centrale voor Krediet aan Particulieren met een positief luik, een aantal belangrijke bekommernissen heeft geuit. **De Privacycommissie wees o.m. op het gevaar van onterechte registraties van wanbetalingen, en op het feit dat het risico op fouten en verwarring groter zou worden gelet op het grotere aantal geregistreerden :**

*"Anderzijds herhaalt de Commissie haar wens uit advies nr. 10/97 van 9 april 1997 (punt 20) dat gezien de **soms dramatische gevolgen die de inschrijving van de wanbetalingen met zich meebrengt**, deze gegevens onmiddellijk moeten worden geschrapt zodra teruggekeerd wordt tot de normale uitvoering van het krediet of indien het volledig werd betaald."*¹³

"Dit artikel bepaalt en regelt het gebruik van het identificatienummer van het Rijksregister voor de toepassing van het wetsontwerp.

*a) Volgens de memorie van toelichting rechtvaardigen problemen inzake homonymie, fouten, fraude, enz., alsmede de bijkomende kost die zijn oorsprong vindt in de noodzakelijke informatisering van bijkomende gegevens om deze problemen te voorkomen, het gebruik van het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen door de kredietgevers en door de Bank. Bovendien vereisen het aanzienlijk volume nieuwe registraties en de aanzienlijke meerkost die dit zal meebrengen, het gebruik van een identificatiemethode die betrouwbaar, eenvoudig en economisch is. **De Commissie had in het reeds genoemde advies nr. 10/97 het risico van verwarring, fouten en fraude ter sprake gebracht dat veel***

¹² Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, "Advies betreffende het voorontwerp van wet betreffende de omkadering van de negatieve lijsten", advies d.d. 12.07.2006, nummer RZ067C6_1, rolnummer 232006.

¹³ Parl.St. Kamer, Bijlage 1: advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, DOC 50 1123/001 p. 58.

groter is –gezien het grote aantal geregistreerde kredietnemers– dan in het huidige systeem van de negatieve centrale. Op dat vlak kan zij zich dus alleen maar verheugen over het feit dat men precisie heeft nagestreefd.¹⁴

Het hoeft niet gezegd dat deze risico's nòg groter worden indien niet alleen kredietschulden, maar ook andere schulden geregistreerd zouden worden in één grote "schuldencentrale"....

De Privacycommissie wees er tevens op dat het nauwkeurigheidsgedrag geschonden kan worden indien gegevens geregistreerd worden vanuit beroepssectoren, zonder rechterlijke tussenkomst:

"Een groot aantal persoonsgegevens die verwerkt worden in databanken van het type "zwarte lijsten" slaan op elementen die verbonden zijn aan een of ander concept bedoeld in artikel 8 WVP (geschillen, verdenkingen, vervolgingen, veroordelingen met betrekking tot misdrijven). (...)

*Wat bepaalde registraties betreft die verzwaarde risico's inhouden en die kunnen leiden tot een procedure heeft de Commissie in het advies "Datassur" gemeend dat **"Deze gegevens zijn geen gerechtelijke gegevens in de zin van artikel 8 van de wet, maar de Commissie is van mening dat de verwerking van dergelijke gegevens nog nadeliger en gevoeliger is, aangezien de gegevens niet aan het onderzoek van een rechter onderworpen werden noch aan één of andere tegenstrijdige procedure.** Het verwerken van dergelijk weinig betrouwbare gegevens is eveneens **in strijd met het nauwkeurigheidsgedrag zoals bepaald door artikel 4, § 1, 4° van de wet.** (...)"¹⁵*

Inzake de zwarte lijst van Preventel, wees de Privacycommissie erop dat men soms dreigt met de opname op deze lijst indien een factuur wordt betwist (helaas blijkt uit de praktijk van de diensten schuldbemiddeling dat dit probleem zich nog steeds en maar al te vaak voordoet):

"a) Sinds 1998 heeft de Commissie het bestand PREVENTEL onderzocht, dat alle gegevens verzamelt van de klanten van telefoonoperatoren wanneer deze in gebreke blijven met betalingen. Zij heeft bij verschillende gelegenheden meerdere voorbehouden gemaakt aangaande de concrete werkingsmodaliteiten van dit bestand, meer bepaald met betrekking tot de duidelijke vaststelling van het beoogde doeleinde;

*de registratievoorwaarden van de gegevens, de kennisgeving aan de geregistreerde personen en hun recht op toegang. Toen het systeem aanvankelijk in werking werd gesteld, werden **wantoestanden vastgesteld waarbij gebruik gemaakt werd van de dreiging van registratie als drukkingsmiddel tegen klanten die de gegrondheid van een factuur betwisten.**"¹⁶*

Inzake de oprichting van een extern bestand van wanbetalers bij huurders, oordeelde de Privacycommissie dat dit in strijd zou zijn met de Privacywet:

*"3.5. Geconfronteerd met de samenstelling van een extern bestand van wanbetalers bij huurders heeft de Commissie in haar advies nr. 52/2002 van 19 december 2002 gemeend dat, enerzijds de opmaak van een dergelijk bestand, een specifiek voorafgaand optreden van de wetgever vereist teneinde het eventueel in voorkomend geval toe te staan en daartoe de door hem gekozen regels te omschrijven en anderzijds dat dit bestand, **niet verenigbaar is met de artikelen 4, 9, 17 en 18 van de wet van 8 december 1992.**"¹⁷*

¹⁴ Parl.St. Kamer, Bijlage 1: advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, DOC 50 1123/001 p. 59.

¹⁵ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, "Adviesaanvraag betreffende een omkadering van de zwarte lijsten", advies d.d. 15.06.2005, nummer RZ056F3_1, rolnummer 092005.

¹⁶ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, "Adviesaanvraag betreffende een omkadering van de zwarte lijsten", advies d.d. 15.06.2005, nummer RZ056F3_1, rolnummer 092005.

¹⁷ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, "Adviesaanvraag betreffende een omkadering van de zwarte lijsten", advies d.d. 15.06.2005, nummer RZ056F3_1, rolnummer 092005.

2.5. Privacycommissie beklemtoont het recht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer

Bij het uitvaardigen van maatregelen ter bestrijding van de schuldoverlast mogen grondrechten zoals het recht op de privacy niet zomaar te grabbel gegooid worden, zeker niet als de schuldoverlast in 80 % van de gevallen zijn oorzaak vindt in kredietschulden die reeds geregistreerd worden.

De Privacycommissie beklemtoont dat inbreuken op de privacy moeten voldoen aan de **proportionaliteitstoets**:

"7. Uit de constante rechtspraak van het Arbitragehof vloeit voort dat enkel de federale wetgever kan bepalen in welke gevallen en onder welke voorwaarden het recht op eerbiediging van het privé-leven en het gezinsleven kan worden beperkt . Bovendien impliceert artikel 22 van de Grondwet volgens het Arbitragehof dat "elke overheidsinmenging in het recht op eerbiediging van het privé-leven (...) wordt voorgeschreven in een voldoende precieze wettelijke bepaling, beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde wettige doelstelling."

Deze wettigheids- en proportionaliteitsbeginselen zijn eveneens opgenomen in artikel 4, § 1, 3° van de WVP. Het artikel 8 tenslotte van het E.V.R.M . vereist eveneens een "voorzienbare en proportionele wetgeving " ."¹⁸

Het is uiterst twijfelachtig of de uitbreiding van de kredietcentrale naar een schuldencentrale, voldoet aan de proportionaliteitstoets :

- Er zijn immers minder verregaande manieren om schuldenoverlast te vermijden. Kredietgevers beschikken namelijk over andere middelen om een goed zicht te krijgen op de uitgavensituatie van de kredietaanvrager, o.m.: het verplichte solvabiliteitsonderzoek (zie aanbeveling 4.1.) en de mogelijkheid tot consultatie van het Centraal Bestand voor Beslagberichten (zie verder, onder punt 2.7.).
- Bovendien blijkt uit de statistieken van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren voor het jaar 2007 dat er in bijna 80 % van de dossiers collectieve schuldenregeling sprake is van minstens één kredietcontract¹⁹. Schuldenoverlast is dus hoofdzakelijk gelinkt aan kredieten, zodat het weinig proportioneel zou zijn om voor een (relatief) beperkt aantal situaties van schuldenoverlast zonder kredieten, een nieuwe schuldencentrale op te richten.

Er dient dan ook gewezen te worden op volgende bekommernis van de Privacycommissie :

"15. Er wordt eveneens aan herinnerd dat een negatieve lijst die gewettigd zou zijn in een economische sector, die niet meer is indien zij het voorwerp uitmaakt van een multisectorale verwerking."²⁰

De **noodzaak om alternatieven te zoeken**, eerder dan nieuwe zwarte lijsten te creëren, werd ook reeds beklemtoond door de Privacycommissie :

"c. het bestaan van alternatieven voor de verantwoordelijken

Het past om zich de vraag te stellen of de verantwoordelijke, in plaats van de klanten op een zwarte lijst te plaatsen, geen andere risicobestrijdingsmaatregelen had kunnen nemen, en of deze alternatieve maatregelen niet op afdoende wijze de nagestreefde finaliteit zouden hebben bereikt. De alternatieve maatregelen dienen voorafgaand te zijn geïnventariseerd en beoordeeld. Indien bijvoorbeeld supermarkten een zwarte lijst wensen te hanteren van winkeldieven in hun sector, dienen zij eerst andere preventiemaatregelen dan een zwarte lijst te nemen."²¹

¹⁸ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, "Advies betreffende het voorontwerp van wet betreffende de omkadering van de negatieve lijsten", advies d.d. 12.07.2006, nummer RZ067C6_1, rolnummer 232006.

¹⁹ Zie http://www.nbb.be/doc/ts/publications/brochures/BRO_CKPSTAT2007N.pdf

²⁰ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, "Advies betreffende het voorontwerp van wet betreffende de omkadering van de negatieve lijsten", advies d.d. 12.07.2006, nummer RZ067C6_1, rolnummer 232006.

²¹ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, "Adviesaanvraag betreffende een omkadering van de zwarte lijsten", advies d.d. 15.06.2005, nummer RZ056F3_1, rolnummer 092005.

2.6. Verwijzing naar Nederland is misleidend

De kredietsector verwijst naar Nederland als “goed voorbeeld”. Men geeft de indruk dat er in Nederland reeds lang een uitgebreide schuldencentrale bestaat, en dat deze zijn nut reeds bewezen zou hebben. Niets is minder waar!

Het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS, dit is, een apart register voor betalingsachterstanden bij verhuurders, energiebedrijven en sociale diensten) waarnaar men verwijst is **nog niet operationeel**. De overeenkomst om het LIS op te richten werd pas in de maand mei van het jaar 2008 ondertekend. In het nieuwe systeem nemen financieringsmaatschappijen, banken, energieleveranciers, thuiswinkelbedrijven, woningcorporaties, gemeenten, schuldhulpverleningsinstanties en het Leger des Heils deel. Naar verwachting zal het LIS pas in de loop van 2009 operationeel zijn. Op heden bestaat er in Nederland enkel het Bureau Krediet Registratie (BKR), dat uitsluitend informatie verzamelt over kredieten en gsm-abonnementen die consumenten hebben afgesloten. **Er is dus (nog) geen sprake van een goed werkend Nederlands voorbeeld.**

De Nederlandse situatie is bovendien niet vergelijkbaar met de Belgische situatie. Zo speelt het particuliere initiatief (o.m. in de schuldhulpverlening) in Nederland een veel grotere rol. Het Landelijk Informatiesysteem Schulden is bv. een particulier initiatief van onder meer de woningcorporaties, de energiebedrijven en het Leger des Heils. Het BKR werd opgericht door het financiële bedrijfsleven²².

Bovendien is de regelgeving inzake de consumentenbescherming in Nederland veel minder uitgebouwd dan in België. In België leggen de artikelen 10-11-15 van de Wet Consumentenkrediet reeds zware verplichtingen op aan kredietverstrekkers (informatie-, raadgevings- en voorzichtigheidsplicht). Via een dergelijk individueel onderzoek, kan men een goed zicht krijgen op de solvabiliteit van de kredietaanvrager, althans indien men dit op een grondige wijze uitvoert. Een correcte toepassing van deze bepalingen vermijdt de oprichting van een nieuwe schuldencentrale, die onvermijdelijk de privacy zou aantasten.

2.7. De huidige wet voorziet reeds de mogelijkheid om inzage te verkrijgen in het Centraal Bestand van Beslagberichten

Art. 10 van de Wet van 10 augustus 2001 “*betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren*” luidt als volgt:

*“Art. 10. Ter aanvulling van de informatie verkregen bij de raadpleging bedoeld in artikel 9, wordt de Bank **gemachtigd om voor rekening van de kredietgevers ondervragingen te verrichten van het bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling**, bedoeld in artikel 1389bis/1 van het Gerechtelijk Wetboek. De Koning bepaalt de gegevens die kunnen worden geraadpleegd.”* (met “Bank” verwijst men naar de Nationale Bank van België)

Uit de parlementaire werkzaamheden bij deze wet blijkt dat **de wetgever via deze bepaling aan de kredietgevers een bijkomend controlemiddel op de solventie van de kandidaat-kredietnemer wou verschaffen, met het nodige respect voor het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer:**

“Hierop dient de heer Van Overtveldt amendement nr. 14 (DOC 50 1123/003) in. Dit beoogt eveneens een artikel 9bis in te voegen, luidens hetwelk de Centrale, zodra zij door een kredietgever wordt geraadpleegd, inzage vraagt, voor rekening van de kredietgever, van het in

²² Zie <http://www.bkr.nl/OverBKR.aspx?pid=34>

artikel 1389bis/1 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling.

Voornoemd beheerder brengt vervolgens –in overeenstemming met de principes van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer– slechts de volgende limitatief opgesomde gegevens ter kennis van de Bank :

1° het al dan niet bestaan van een beslag, een delegatie of een overdracht van loon;

2° in voorkomend geval, het bedrag van een beslag, een delegatie of een overdracht van loon;

3° de datum van het bericht.

De indiener is van mening dat zodoende de kredietgever een maximaal inzicht krijgt in de elementen die de solventie van de kredietnemer kunnen beïnvloeden, waardoor de objectiviteit wordt verhoogd.

De minister heeft geen fundamenteel bezwaar tegen het amendement, omdat het immers kadert in de filosofie van het wetsontwerp. Hij verkiest echter dat de raadpleging facultatief is en dat de modaliteiten van de raadpleging van het betrokken bestand door de Koning worden bepaald. Hij dient dan ook amendement nr. 17 (DOC 50 1123/003) in dat hiertoe strekt.²³

Eerder dan een nieuwe schuldencentrale te creëren, is het dus aangewezen om dit Centraal Bestand van Beslagberichten operationeel te maken. Dit heeft verschillende voordelen:

- De raadpleging gebeurt via de tussenkomst van de Nationale Bank van België, hetgeen meer garanties tegen misbruiken inhoudt.
- Voor het Centraal Bericht van Beslagberichten heeft de wetgever reeds een aantal maatregelen ter bescherming van de privacy ingebouwd²⁴.
- De problemen die kunnen rijzen over de kwalificatie als “schuld” (bv. naar aanleiding van betwistingen tussen consument en leverancier) zullen zich niet stellen.

2.8. Risico op uitsluiting

Werken met een reeks standaardvragen en een automatische rating, houdt het risico in dat solvabele personen ten onrechte geen krediet kunnen verkrijgen.

De Privacycommissie uitte in dit verband reeds volgende bekommernis voor wat betreft het mechanisme van automatische rating:

“18. Gelet op het proportionaliteitsbeginsel is de Commissie van oordeel dat bijzondere aandacht dient te worden geschonken aan de hoedanigheid van de brongegevens. De registratie van natuurlijke personen in externe negatieve lijsten op basis van loutere verdenkingen of profielen kan niet worden aanvaard in de private sector. Een voorbeeld dat bij het adviserend comité bij het verdrag n° 108 werd gegeven is dat van een bank die een aantal vragen stelt alvorens een lening toe te kennen, om hierna een rating toe te kennen die statistisch kan voorspellen of de kandidaat ook een kredietwaardige lener is. Welnu, een dergelijke werkwijze kan tot een duidelijk fout resultaat leiden. Zo wordt aan een persoon met een arbeidsovereenkomst van bepaalde duur met een beperkt inkomen een werkaanbieding gegeven voor onbepaalde duur bij een stabiele werkgever in een andere stad. In het interview met zijn nieuwe bank antwoordt hij neen op drie vragen : werkt u reeds lang voor dezelfde werkgever (nee), leeft u reeds sinds lang op dezelfde plaats (nee) en heeft u een vaste telefoon (nee), en wordt meteen als een risico beschouwd. In de Belgische verzekeringssector is het inmiddels mogelijk geworden om bij personen die het slachtoffer worden van herhaalde schadegevallen niet alleen de polis op te zeggen, maar ook om deze personen voor de markt in diskrediet te brengen door ze op te nemen in een externe negatieve lijst, zonder dat hun aansprakelijkheid voor de schade is aangetoond.”²⁵

²³ Parl.St. Kamer, Verslag Kamercommissie voor het bedrijfsleven, doc.nr. 50-1123/006, p. 18-20.

²⁴ Zie E. DIRIX en S. BRIJS, “De centralisatie van de beslagberichten en andere wijzigingen aan het beslagrecht”, R.W. 2000-01, 41-48.

²⁵ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, “Advies betreffende het voorontwerp van wet betreffende de omkadering van de negatieve lijsten”, advies d.d. 12.07.2006, nummer RZ067C6_1, rolnummer 232006.

Deze argumenten zijn des te relevanter indien men zou werken met een ruime schuldencentrale, die allerlei soorten wanbetalingen inzake lopende huishoudelijke uitgaven zou registreren, en waarbij het risico op fouten en achterhaalde gegevens veel groter wordt.

Nogmaals: een grondig individueel onderzoek (zoals wettelijk vereist), kan de nodige garanties geven inzake de solvabiliteit van de kredietaanvrager. **Een automatische rating zal daarentegen soms onterechte weigeringen tot gevolg hebben en, omgekeerd, soms een kredietverlening toestaan aan niet-solvabele personen.**

2.9. Praktische uitvoerbaarheid?

Naast de principiële bezwaren, stellen er zich uiteraard ook vragen inzake praktische uitvoerbaarheid.

Het is makkelijk om een uitbreiding naar een ruimere schuldencentrale te bepleiten, maar het valt op dat er nergens iets gezegd wordt over de wijze waarop dit praktisch gerealiseerd kan worden. Welke kosten zou dit bv. teweeg brengen? Zouden deze kosten opwegen tegen de beoogde doelstelling? Wat met de praktische uitvoering en opvolging van de registratie van de talrijke facturen die betrekking hebben op lopende (huishoudelijke) uitgaven? Het is quasi niet haalbaar om dit op een correcte manier goed op te volgen. Enz.

Er dient in dit verband trouwens opgemerkt te worden dat Wet van 29 mei 2000 “houdende oprichting van een centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling, alsook tot wijziging van sommige bepalingen van het *Gerechtigd Wetboek*” (B.S. 09-08-2000) op heden, na 8 jaar, nog steeds niet operationeel is. Ook in Nederland is het nog steeds, na vele jaren, nog niet gelukt om het Landelijk Informatiesysteem Schulden op te starten.

Aanbevelingen:

- ♦ Het vereniging benadrukt de noodzaak om bij het voeren van een beleid tegen schuldoverlast een goed onderscheid te maken tussen symptomen van een gebrekkige koopkracht enerzijds en problemen inzake schuldoverlast anderzijds. Problemen met een dalende koopkracht vergen een andere oplossing dan de uitbreiding van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren naar een ruimere schuldencentrale. Bij de aanpak van problemen inzake schuldoverlast mag het respect voor de privacy niet te grabbel gegooid worden.
- ♦ Eerder dan een nieuwe schuldencentrale te creëren, zou er gezorgd moeten worden voor een betere naleving van de informatie-, raadgevings- en voorzichtigheidsplicht van de kredietverstrekkers en de kredietbemiddelaars. Dit is de ideale manier om een goed zicht te krijgen op de actuele situatie inzake de lopende (huishoudelijke) uitgaven

Zie in dit verband artikel 9.4. van de Richtlijn 2008/48/EG

“Toegang tot gegevensbanken

4. Dit artikel doet geen afbreuk aan de toepassing van Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens.”

Er kan in dit verband gewezen worden op het feit dat de Richtlijn 2008/48/EG veel meer belang hecht aan de individuele relatie tussen de kredietverstrekker en de consument, aan de bescherming van de privacy en aan de onderzoeks-, raadgevings- en informatieplichten van de kredietverstrekker, eerder dan aan het creëren of het uitbreiden van gegevensbanken. Dit blijkt o.m. uit:

- Overweging nr. 24: “De consument moet **uitgebreid worden geïnformeerd** voordat hij de kredietovereenkomst sluit, ongeacht of bij de verkoop van het krediet een kredietbemiddelaar betrokken is. (...)”
- Overweging nr. 26: “De lidstaten moeten passende maatregelen nemen ter bevordering van verantwoordelijke praktijken in alle stadia van de kredietrelatie, rekening houdend met de

specifieke kenmerken van hun kredietmarkt. (...) In de zich uitbreidende kredietmarkt is het met name belangrijk dat **kredietgevers zich niet inlaten met onverantwoordelijke leningpraktijken of kredieten toestaan zonder de kredietwaardigheid vooraf te hebben beoordeeld**, en de lidstaten moeten het nodige toezicht uitvoeren om dergelijk gedrag te vermijden en de noodzakelijke middelen bepalen om de kredietgever te sanctioneren wanneer dat toch het geval is. Onverminderd de kredietrisicobepalingen van Richtlijn 2006/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen (1) **moeten kredietgevers de verantwoordelijkheid hebben om de kredietwaardigheid van elke consument te beoordelen**. Daartoe zouden zij de mogelijkheid moeten hebben om gebruik te maken van **informatie die door de consument is verstrekt**, niet alleen bij de voorbereiding van de betrokken kredietovereenkomst, maar ook in de loop van een reeds lang bestaande commerciële relatie. (...)"

- Overweging nr. 27: "Afgezien van de precontractuele informatie waarop de consument recht heeft, kan hij nog **aanvullende bijstand** nodig hebben om uit te maken welke kredietovereenkomst in het palet aangeboden producten voor zijn behoeften en financiële situatie het meest geschikt is. Daarom moeten de lidstaten ervoor zorgen dat kredietgevers dergelijke hulp omtrent de door hen aan de consument aangeboden kredietproducten verlenen. Zo nodig moet de consument **persoonlijk toelichting** krijgen op de relevante precontractuele informatie en de voornaamste kenmerken van de voorgestelde producten, zodat hij zich rekenschap kan geven van de gevolgen die deze voor zijn economische situatie kunnen hebben. In voorkomend geval moet deze **plicht tot hulp** aan de consument ook voor kredietbemiddelaars gelden. (...)"
- Artikel 5.6.: "De lidstaten zien erop toe dat de kredietgevers en, in voorkomend geval, de kredietbemiddelaars de consument een **passende toelichting** verstrekken om hem in staat te stellen te beoordelen of de voorgestelde kredietovereenkomst **aan zijn behoeften en financiële situatie beantwoordt**, zo nodig door de ingevolge lid 1 te verstrekken precontractuele informatie, de voornaamste kenmerken van de voorgestelde producten en de specifieke gevolgen hiervan **voor de consument toe te lichten**, met inbegrip van de gevolgen indien de consument niet betaalt. De lidstaten kunnen de wijze waarop en de mate waarin dergelijke bijstand wordt verleend, alsmede de identiteit van degene door wie de bijstand wordt verleend, **aanpassen aan de specifieke omstandigheden** waarin de overeenkomst wordt aangeboden, de persoon aan wie zij wordt aangeboden, en het soort krediet dat wordt aangeboden."
- Artikel 8: "**Verplichting om de kredietwaardigheid van de consument te beoordelen**
1. De lidstaten zorgen ervoor dat **de kredietgever de kredietwaardigheid van de consument voor het sluiten van de kredietovereenkomst beoordeelt op basis van toereikende informatie** die, in voorkomend geval, is verkregen van de consument en, waar nodig, op basis van een raadpleging van het desbetreffende gegevensbestand. Lidstaten van wie de wetgeving van kredietgevers vereist dat zij de kredietwaardigheid van consumenten op basis van een raadpleging van het desbetreffende gegevensbestand beoordelen, kunnen dit vereiste behouden.
2. De lidstaten zorgen er eveneens voor dat, indien de partijen overeenkomen het totale kredietbedrag na het sluiten van de kredietovereenkomst te wijzigen, de kredietgever, alvorens tot een belangrijke verhoging van het totale kredietbedrag over te gaan, de te zijner beschikking staande **financiële informatie betreffende de consument actualiseert en diens kredietwaardigheid beoordeelt**."

Aanbeveling :

Het Centraal Bestand van Beslagberichten, dat met het nodige respect voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer geraadpleegd kan worden door de kredietgevers, moet operationeel gemaakt worden

3. Voor betere informatie aan de consument

3.1. Mijn warenhuis is geen bank

De kredietbemiddelaar moet zich, zoals de kredietgever, informeren over de kredietwaardigheid van de consument en, rekening houdend met de informatie waarover hij beschikt, stelt hij de betreffende persoon al dan niet een krediet voor²⁶.

Bepaalde bemiddelaars en kredietgevers stellen zich echter tevreden met verklaringen van de consument, zonder hem enig bewijsstuk te vragen waardoor ze niet voldoen aan hun plicht om de kredietwaardigheid van de consument na te gaan.

De kredietbemiddelaar is er ook toe verplicht, zoals de kredietgever, het krediet te zoeken dat qua soort en bedrag het best is aangepast en de consument alle nodige nauwkeurige en volledige informatie te verstrekken over de beoogde kredietovereenkomst²⁷.

Hierbij dient evenwel opgemerkt dat de verkoper geen kredietprofessional is. Vaak is hij niet in staat de consument correct te informeren of te adviseren inzake de keuze van het meest geschikte krediet.

Voorbeeld: Een consument gaat naar een winkel voor elektrische huishoudtoestellen. Hij stelt vast dat de winkel gespreide betalingen voorstelt, ofwel op basis van een kredietopening ofwel met een lening op afbetaling. Deze lening kan bovendien worden verkregen zonder dat de klant daarvoor een aankoop in de winkel doet! De consument twijfelt tussen de ene en de andere oplossing voor de aankoop van zijn droogkast en wil er graag meer over weten. Hij vraagt een verkoper om meer informatie. Deze informatie beperkt zich tot: "in het geval van een kredietopening moet u slechts 25 euro per maand terugbetalen en het is gewoon de beste oplossing omdat de intrest maar 1,25% per maand bedraagt, terwijl die bij een lening op afbetaling 5,95% bedraagt!". De verkoper vergeet bewust of door gebrek een opleiding (?) enkele details te vermelden, meer bepaald dat de intrest van 5,95% betrekking heeft op een jaar, en niet op een maand (in tegenstelling tot de intrest voor de kredietopening, die maandelijks is) maar ook dat het gaat om een intrest die van toepassing is op een geleend bedrag van 25.000 euro en dat het gaat om een promotioneel tarief dat slechts x weken geldig is.

De verkoper raadt de consument dus een kredietopening aan, die bovendien binnen de 30 minuten kan worden geregeld!

Bovendien blijft het de doelstelling van de verkoper om zoveel mogelijk producten uit de winkel te verkopen. Hij zal dus proberen van de consument een trouwe klant te maken. Hij wil de consument de mogelijkheid bieden om in de toekomst gemakkelijker en sneller producten aan te kopen, en zo de vlotte toegankelijkheid van de producten te optimaliseren. Dat zou verklaren waarom de verkoper de kredietopening aanbeveelt als meest geschikte of meest interessante oplossing. De vraag blijft: voor wie: voor de winkel of voor de consument? Is er geen sprake van een belangenconflict?

Het feit dat dergelijke, op zijn zachtst gezegd onvolledige informatie wordt verstrekt is des te meer verbijsterend daar de verkopers-kredietbemiddelaars steeds vaker kredieten aanraden die helemaal niet aan een aankoop in hun winkel zijn gekoppeld, of zelfs als doel het hergroeperen van kredieten hebben.

In navolging van de Franstalige zelfstandige bankagenten (Fedafin), verzetten wij ons tegen deze praktijk: een grootwarenhuis is geen bank!

²⁶ artikel 10, al. 1 van de wet van 12.06.1991 op het consumentenkrediet

²⁷ artikel 11 van de wet van 12.06.1991 op het consumentenkrediet

De **Europese richtlijn** bepaalt dat de kredietbemiddelaar in een nevenfunctie (als leverancier van goederen) niet verplicht is om precontractuele informatie te verstrekken. De kredietgever daarentegen blijft gehouden aan die verplichting en moet ervoor zorgen dat de consument de informatie ontvangt²⁸ indien hij deze niet zelf verstrekt en hij zal dat dus moeten kunnen bewijzen! Het in hoofdstuk 4 bedoelde formulier zou dus ook in deze veronderstelling moeten worden gebruikt.

Bovendien wordt in de richtlijn gesteld dat de consument, in specifieke omstandigheden, persoonlijke toelichting moet krijgen over de relevante precontractuele informatie, zodat hij zich rekenschap kan geven van de gevolgen die deze producten voor zijn economische situatie kunnen hebben²⁹.

Zoals hierboven reeds aangehaald, laat de tussenkomst van verkopers-kredietbemiddelaars echter vaak te wensen over. Daarom zou het volgens ons raadzaam zijn de kredietverlening in winkels, zijnde plaatsen van "verleiding" die aanzetten tot overconsumptie en impulsieve aankopen, als specifieke omstandigheid aan te merken.

Op die manier zouden de kredietgevers specifieke aan die omstandigheden aangepaste maatregelen moeten nemen opdat de consument volledig wordt geïnformeerd over de verbintenissen die hij aangaat. Deze maatregelen kunnen meer bepaald bestaan in het verbod op kredietverlening in grootwarenhuizen, de verplichting om effectief en degelijk opgeleid personeel aan te stellen, ...

De Europese richtlijn doet geen afbreuk aan het recht van de lidstaten om, overeenkomstig het Gemeenschapsrecht, de kredietverstrekking aan consumenten uitsluitend voor te behouden aan rechtspersonen of **bepaalde rechtspersonen**³⁰.

Om die reden achten wij het wenselijk dat de wetgever de kredietvormen die de kredietbemiddelaars in een nevenfunctie aan consumenten kunnen verlenen exclusief beperkt tot kredieten die aan een aankoop in hun winkel zijn gekoppeld.

Aanbevelingen:

- ♦ Het platform verzet zich tegen het principe dat kredietovereenkomsten in grootwarenhuizen (zie onze aanbevelingen 2007) worden gesloten. Wetende dat het niet gemakkelijk zal zijn om deze toestand te veranderen, stelt het platform desalniettemin voor om de kredietverlening in grootwarenhuizen als specifieke omstandigheid te beschouwen, die extra bijstand door de kredietgever rechtvaardigt.
- ♦ Kredietgevers en kredietbemiddelaars zouden enkel effectief en degelijk opgeleid personeel tewerk mogen stellen, teneinde volledig te voldoen aan hun plicht om informatie te verstrekken, de kredietwaardigheid te controleren en advies te geven bij het sluiten van kredietovereenkomsten.
- ♦ Het platform pleit voor het verbod voor verkopers om kredieten aan te bieden die niet aan een aankoop in hun winkel zijn gekoppeld.
- ♦ Wij onderstrepen de noodzaak van controle op de naleving van de plichten van kredietgevers en kredietbemiddelaars.

²⁸ Artikel 7 van de richtlijn

²⁹ Overweging 27 van de richtlijn

³⁰ Overweging 15 van de richtlijn

3.2. Te verbeteren prospectus

De wet verplicht de kredietbemiddelaar en de kredietgever, aan de consument inlichtingen ter beschikking te stellen onder de vorm van een prospectus die de financiële gegevens met betrekking tot de aangeboden kredietovereenkomsten moet bevatten, waaronder het bedrag en de looptijd van het krediet, het jaarlijkse kostenpercentage, in voorkomend geval de debetrentevoet en de terugkerende en niet-terugkerende kosten, en de betalingsregeling.³¹

Hierbij dient opgemerkt dat vele kredietbemiddelaars deze plicht niet nakomen en de consument vaak doorverwijzen naar hun website voor meer informatie.

Bij bepaalde kredietbemiddelaars die een papieren brochure aanbieden, betreuren wij de moeilijke verstaanbaarheid van deze laatste. In de brochures worden immers de privileges aangeprezen die men dankzij het krediet kan genieten en gaat weinig aandacht uit naar de financiële voorwaarden van het krediet. Deze laatste worden vaak in kleine lettertjes naar de laatste pagina verbannen!

Naast het gebrek aan verstaanbaarheid merken wij ook lacunes op wat betreft het verstrekken van up-to-date informatie. Om dat te verhelpen, verwijst de kredietbemiddelaar naar de website.

Informatie op een website ter beschikking stellen komt volgens ons niet tegemoet aan de door de wetgever geformuleerde doelstelling van een prospectus, met name transparantie en informatie voor de consument garanderen teneinde deze laatste de mogelijkheid te bieden zijn aankopen te doen!

De gebrekkige toegankelijkheid alsook de complexiteit van de informatie maakt de zoektocht van de consument er immers niet gemakkelijker op. Anderzijds belemmert een dergelijke functioneringswijze de informatie-uitwisseling (vragen-antwoorden) tussen de kredietbemiddelaar en de consument die om verduidelijking vraagt van de informatie uit de online prospectus.

Wij betreuren bijgevolg het feit dat de prospectus in zijn huidige vorm een weinig bevredigende oplossing is, daar deze zelden beschikbaar is of te weinig informatie bevat.

Om die reden benadrukken wij de noodzaak om in de wetgeving de overhandiging van een gepersonaliseerde en bijgewerkte papieren prospectus vast te leggen. Die prospectus moet in een voor een zo groot mogelijk publiek begrijpelijke taal geschreven zijn en los staan van een reclamebrochure.

Krachtens de Europese richtlijn moet deze informatie op papier of een andere duurzame drager worden verstrekt³². De consument moet deze kunnen meenemen en nader bestuderen³³. Daartoe moet hij de informatie effectief ontvangen. Daaruit kan men afleiden dat de loutere vermelding van deze informatie op een website, niet kan volstaan.

Daarenboven adviseren wij ook om de prospectus te personaliseren, zodat rekening wordt gehouden met de specifieke situatie van elke consument teneinde hem de kredietovereenkomsten voor te stellen die het best overeenstemmen met zijn behoeften.

In dit opzicht stelt de Europese richtlijn dat de informatie aan de consument moet worden verstrekt op basis van, in voorkomend geval, de door de consument kenbaar gemaakte voorkeur en verstrekte informatie³⁴.

Aanbevelingen :

- ♦ Wij bevelen een gepersonaliseerde prospectus aan, eerder dan een algemene prospectus.
- ♦ Wij verzoeken de wetgever in de wet op te nemen dat de informatie in die gepersonaliseerde prospectus op papier moet worden aangeboden in een voor een zo groot mogelijk publiek begrijpelijke taal en dus onafhankelijk van een reclamebrochure.
- ♦ Het platform dringt aan op verscherpt toezicht op de naleving van deze verplichting door kredietgevers en kredietbemiddelaars.

³¹ Artikel 5 §3 van de wet van 12.06.1991

³² Artikel 5 van de richtlijn

³³ Overweging 19 van de richtlijn

³⁴ Artikel 5 van de richtlijn

4. Voor een betere bescherming van de consument

4.1. Een standaard formulier ter bestrijding van makkelijk krediet

- **In theorie**

De Belgische wet is duidelijk: de professional moet de consument bijstaan, raad geven en **het type overeenkomst en bedrag zoeken dat het best is aangepast aan de financiële situatie van de consument en het doel van het krediet.**

Deze plicht wordt in artikel 15 van de wet herhaald waarin staat dat de kredietgever slechts een kredietovereenkomst mag sluiten wanneer hij, gelet op de gegevens waarover hij beschikt of zou moeten beschikken, redelijkerwijze moet aannemen dat de consument in staat zal zijn de verplichtingen voortvloeiend uit de overeenkomst, na te komen.

Met andere woorden, als er geen aangepast krediet bestaat, heeft de kredietgever de plicht af te zien van de kredietverlening.

Dit principe werd aangenomen met de wet van 12 juni 1991 en werd bekrachtigd door de herziene formulering van de wet van 24 maart 2003: **de kredietgever en de kredietbemiddelaar moeten de nodige informatie vragen.**

De rechtsleer en rechtspraak benadrukken dat de kredietgever een **actieve rol** speelt. Hij moet de consument vragen stellen, de gegevensbank raadplegen, de verkregen antwoorden controleren, indien nodig bijkomende vragen stellen of om verduidelijking vragen, fouten en incoherenties opsporen en pas dan beslissen om het krediet al dan niet te verstrekken.

Welk is in de praktijk de informatie waarvan kredietgevers en kredietbemiddelaars absoluut kennis moeten hebben vooraleer een krediet toe te staan?

De kredietgever en/of kredietbemiddelaar:

1. **moet de databank van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren raadplegen (art. 14, §2, 10° en art. 10 WCK):** Kredietgevers moeten de gegevensbank raadplegen en de datum van de raadpleging moet in de overeenkomst worden vermeld.
2. **moet de identiteit van de consument controleren aan de hand van de identiteitskaart (art. 17 WCK inzake na 1/06/2003 gesloten overeenkomsten):** Het gaat hier eveneens om een resultaatverbintenis die sinds 01/06/2003 van toepassing is (de bewijslast rust op de kredietgever die derhalve een kopie van de identiteitskaart moet bewaren om te bewijzen dat hij aan deze eis heeft voldaan).
3. **moet de consument vragen stellen over het doel van het krediet:** Om zeker te stellen dat het aangeboden krediet het meest geschikt is voor de behoeften van de consument, moet de kredietgever de consument absoluut vragen stellen en het doel van het krediet in de overeenkomst vermelden. Jammer genoeg is het tot op heden slechts verplicht om de bovenstaande drie inlichtingen te vragen. Het overige wordt aan het goeddunken van de kredietgever overgelaten... Op dit ogenblik wordt er in de wet van uit gegaan dat kredietprofessionals, de kredietgever en de bemiddelaar, weten of moeten weten welke informatie zij nodig hebben. Ze moeten de consument dus "adequaat" bevragen.

- **In de praktijk**

Zoals we reeds in 2007 in onze aanbevelingen benadrukten, blijkt in de praktijk dat vele kredietgevers zich over het algemeen beperken tot de (verplichte) raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren en tot een reeks standaard vragen.

In een groot aantal gevallen wordt het krediet bijna automatisch toegekend op basis van een puntensysteem in functie van de gegeven antwoorden (de zogeheten “credit scoring” methode).

Maar al te vaak vindt er geen diepgaande analyse van het budget en de lasten van de aanvrager plaats.

Wanneer een consument een grootwarenhuis, een meubelwinkel, een winkel voor huishoudapparaten of hifi-apparatuur binnenstapt om een wasmachine, tv of dvd-speler aan te kopen, stelt de verkoper in het merendeel van de gevallen voor om de aankopen in meerdere keren te betalen. Daarvoor moet de consument een overeenkomst voor kredietopening ondertekenen. De verkoper vult een standaard formulier in op basis van de verklaringen van de consument. Het krediet wordt onmiddellijk toegekend en de consument kan zijn aankoop meteen mee naar huis nemen.

Hoewel de kredietgever en kredietbemiddelaar (met andere woorden: de winkel) beide verplicht zijn de kredietwaardigheid van de consument te controleren, stellen we doorgaans vast dat geen enkele informatie wordt gecontroleerd en dat geen loonstaten worden opgevraagd.

Uit talrijke rechterlijke beslissingen blijkt dat bepaalde kredietgevers nalaten de consument vragen te stellen over essentiële zaken, zoals zijn inkomsten (bijv.: Vred. Kortrijk 28 juni 2005, *Jaarboek kredietrecht*, 2005, 34), zijn gezinssituatie, zijn vaste kosten of zijn schulden (Vred. Vilvoorde, 28 juni 2001, *Jaarboek kredietrecht*, 2001, p. 158).

Voorbeelden:

- Bij wijze van voorbeeld bevelen wij aan de enquête te bekijken die de VRT uitvoerde met behulp van een verborgen camera en die de schandalige omstandigheden aan het licht brengt waarin sommige kredieten worden verleend.
- De vonnissen uit de rechtspraak zijn veelzeggend. Zo merkte een Vrederechter in 2006 op dat “de vergaarde informatie inzake de kredietwaardigheid van de kredietnemer minder dan minimaal was: onbestaande.” 19
- Een andere rechter stelde in 2005 vast dat uit de door de kredietgever voorgelegde stukken bleek dat, na betaling van de huur, de vaste kosten en het lopend krediet, het gezinsbudget op 5,14 € per persoon per maand kon worden begroot op het ogenblik dat twee nieuwe kredieten werden toegestaan.²⁰
- 17 maanden na een eerste bedrag van 240.000 BEF te hebben geleend, vragen en krijgen consumenten een nieuw krediet ten belope van 410.000 BEF met als doeleinde het verfraaien van hun woonst, terwijl op het formulier voor de kredietaanvraag staat dat ze geen eigenaars zijn en een bijzonder bescheiden huurprijs van 8.000 BEF per maand betalen. Ook hier werd de kredietgever door de Vrederechter veroordeeld. (Vred. Eeklo, 23 oktober 2003, *Jaarboek kredietrecht*, 2003, p. 38).

Aanbeveling:

Wij achten het dus noodzakelijk de wet te verduidelijken en de reikwijdte van de raadgevingsplicht van de kredietgever en bemiddelaar vast te leggen aan de hand van een standaard formulier.

Dankzij de controle van deze standaard vragenlijst kan worden nagegaan of de professional zijn plicht om zich te informeren is nagekomen, alsook of de gegeven antwoorden juist zijn en de consument t goeder trouw is³⁵.

³⁵ Zie Vred. Brasschaat, 27 mei 1997, *T.Vred.*, 1998, p. 555; Vred. Oostrozebeke, 31 maart 1998, *Jaarboek kredietrecht*, 1998, p. 106; Vred. Kortrijk, 31 maart 1998, *Jaarboek kredietrecht*, 1998, p. 82; Burgerlijke rechtbank Kortrijk (tweede kamer), 11 september 1998, *D.C.C.R.*, 1999, nr. 42, p.73; *Jaarboek kredietrecht*, 1998, p. 95; Vred. Oudenaarde, 15 januari

- **De inhoud van het formulier**

De wet zou de professional duidelijk de plicht moeten opleggen om de consument vragen te stellen, op zijn minst over:

1. **zijn vaste en toevallige inkomsten** (Vred. Sint-Niklaas, 20 februari 1997, *D.C.C.R.*, 1997, p. 157; Vred. Anderlecht (3de kanton.), 2 juli 1997, *T.B.H.*, 1998, 39, 116).
2. **zijn lasten:** meer bepaald:
 1. zijn **huur** (Vred. Kortrijk, 26 september 2000, *Jaarboek kredietrecht*, 2000, p. 73; Vred. Kortrijk 28 juni 2005, *Jaarboek kredietrecht*, 2005, 34)
 2. de **gezinssamenstelling** (Vred. Kortrijk, 17 december 1996, *Jaarboek kredietrecht*, 1996, p. 187: “*In het dossier vinden wij geen enkele inlichtingen die betrekking heeft op de uitgaven van het gezin. Op die wijze kan eiseres geen gegronde oordeel gevormd hebben over de terugbetalingsmogelijkheden van verweerders*”; Vred. Merksem, 20 april 2000, *T.Vred.*, 2002, p.118).
 3. zijn **onderhoudsverplichtingen**.
3. zijn **schulden:** enkel het bestand van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren raadplegen, volstaat niet. Vele schulden zijn niet bij de Centrale aangegeven en de professional heeft de plicht na te gaan of er geen andere schulden bestaan (belastingen, alimentatiegeld, schulden voor energieverbruik, achterstallige huur, ...) (Vred. Antwerpen, (3de kanton), 2 juli 1997, *D.C.C.R.*, 1998, 116: “*op de aanvraag tot het bekomen van een kredietkaart is enkel geïnformeerd naar het inkomen en het onroerend bezit, maar niet naar hun leninglast en andere bestaande schulden, die er zeker waren en wel in die mate dat verweerders nooit het krediet hadden mogen verkrijgen*”);
4. zijn **activa:** als het krediet dient om verfraaiingen of renovaties aan een woning uit te voeren, is het van essentieel belang na te gaan of de consument eigenaar is van de woning en welke de huur- of hypothecaire lasten zijn (Vred. Merksem, 20 april 2000, *T.Vred.*, 2002, p.118).
5. Het **doel van het krediet:** helaas stelt men in de praktijk vast dat de wet wordt omzeild door het gebruik van vage formules zoals “andere privé-doeleinden”. Vage formuleringen zouden in geen geval mogen worden aanvaard. Als het krediet dient om de aankoop van een goed of dienst te financieren, voorziet de wet reeds dat deze informatie in de overeenkomst moet worden vermeld. De hergroepering of herfinanciering van leningen zou ook absoluut in deze rubriek moeten worden vermeld: als het krediet dient om een ander krediet terug te betalen en zeker als dit krediet niet correct werd uitgevoerd, zou de kredietgever immers extra bedachtzaam moeten zijn alvorens een krediet al dan niet toe te staan.

- **Ondertekend door alle partijen en aan de consument overhandigd**

Het bij de kredietovereenkomst gevoegde standaard formulier zou (evenals de overeenkomst) door alle partijen moeten worden ondertekend en in zoveel exemplaren worden opgesteld als er partijen zijn. Zo moet een door de consument en de borg ondertekend exemplaar worden overhandigd, bij gebreke waaraan het formulier als zijnde zonder bewijskracht moet worden beschouwd.

- **De actieve rol van de professional**

Overeenkomstig de rol die hem is toebedeeld door de wet en de rechtspraak, zou de professional daarnaast:

- de informatie moeten controleren aan de hand van bewijsstukken zoals een kopie van het aanslagbiljet en de loonfiche van de voorbije maand (die behoren tot de informatie waarnaar gewoonlijk wordt gevraagd), enz.
- de ontvangen informatie moeten controleren. De kredietgever moet bij de raadpleging van de loonfiche bijvoorbeeld nagaan of er inhoudingen, overdrachten of beslagleggingen op de inkomsten van de aanvrager zijn toegepast. Dat veronderstelt ook dat hij de consument om bijkomende informatie vraagt indien nodig of wanneer hij incoherenties opmerkt (geen huur vermeld bij de lasten) of weglatingen (bijvoorbeeld een onvolledig ingevuld formulier) of als het krediet dient om een ander krediet terug te betalen en zeker als dat laatste niet correct werd uitgevoerd.

4.2. Een gratis procedure, snel en doeltreffend in geval van betalingsmoeilijkheden

De consument wiens financiële situatie is verslechterd (meer bepaald in geval van *ziekte, ongeval, uitsluiting, werkloosheid en verlies van werk, echtscheiding en scheiding, erkende stakingen*) (Parl. Stuk, Senaat, 1989-1990, 916-1, p.30) kan aan de Vrederechter om betalingsfaciliteiten verzoeken. De bedoeling was de volgende: ***via een snelle en niet te dure procedure voor de Vrederechter een noodoplossing trachten te vinden in gevallen van overmatige schuldenlast die, door hun specifieke karakter, een oplossing op maat is vereisen.***

Ondanks een wijziging in 2003, blijkt dat consumenten in moeilijkheden slechts zelden een beroep doen op de in artikel 38 van de wet bepaalde procedure.

Mag de kredietgever uitstel van betaling toestaan?

De kredietovereenkomst is onaantastbaar. Een kredietgever kan dus in het kader van een consumentenkrediet in geen geval betalingstermijnen of een uitstel van betaling toestaan, die bijvoorbeeld als gevolg zouden hebben dat de maandelijks te betalen bedragen worden verlaagd of de looptijd van de lening wordt verlengd.

De termijnen en het uitstel van betaling die de kredietgever mag toestaan, kunnen dus enkel betrekking hebben op de achterstallen en niet op de toekomstige maandaflossingen.

De kredietgever is dus in de praktijk verplicht de kredietovereenkomst te verbreken als hij betalingsfaciliteiten voor toekomstige maandaflossingen wil verlenen aan een consument in moeilijkheden. Naast verschillende bijkomende kosten die de schuld van de consument aanzienlijk zullen verhogen, houdt de verbreking ook in dat de consument bij de CKP wordt geregistreerd.

In het kader van artikel 38 kan de Vrederechter daarentegen de verbreking van een kredietovereenkomst vermijden en betalingsfaciliteiten toestaan die de oorspronkelijke kredietovereenkomst wijzigen.

Zo lang de consument het door de rechter opgelegde betalingsplan respecteert, kan de overeenkomst niet worden verbroken. De wet preciseert echter dat *het voordeel van de betalingsfaciliteiten vervalft indien de verzoeker de opgelegde termijnen en de betalingswijzen niet naleeft.*

4.2.1. Een gratis procedure

- **Toegang tot kosteloze juridische bijstand en het verzoekschrift**

Op dit ogenblik kan een persoon met overmatige schuldenlast enkel automatisch een beroep doen op de bijstand van een kosteloze advocaat voor het indienen van een verzoekschrift voor collectieve schuldenregeling³⁶ of wanneer hij/zij een collectieve schuldenregeling heeft bekomen, voor alle rechtsaangelegenheden.

In verschillende arrondissementen wordt de uitzonderlijke schuldenlast niet in aanmerking genomen en is het uiterst moeilijk om kosteloze juridische bijstand te verkrijgen in andere situaties dan de bovenvermelde.

Zo is momenteel enkel het verzoekschrift met het oog op het verkrijgen van een collectieve schuldenregeling kosteloos.

Aanbeveling :

Naar analogie met het systeem dat voor de collectieve schuldenregeling geldt, vragen wij dat de consument met betalingsmoeilijkheden ook automatisch een beroep kan doen op kosteloze juridische bijstand en een gratis verzoekschrift kan indienen in het kader van de in artikel 38 van de WCK voorziene procedure.

- **Rechtsplegingsvergoeding van de procedure en verhaalbaarheid van de erelonen van advocaten**

Wanneer een consument vandaag een verzoekschrift indient op basis van artikel 38, is hij verplicht een rechtsplegingsvergoeding te betalen, waarvan het bedrag afhangt van de door de kredietgever geëiste bedragen (artikel 1022 Gerechtelijk Wetboek). Bij wijze van voorbeeld: als het door de kredietgever geëiste bedrag tussen 750,01€ en 2.500,00 € bedraagt, loopt de voorziene rechtsplegingsvergoeding op tot minimum 200,00 € en maximum 1.000,00 €.

De rechter kan eventueel, op verzoek van de consument, het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding verlagen, meer bepaald afhankelijk van de financiële draagkracht van de partij die in het ongelijk wordt gesteld, en rekening houdend met de vergoedingen die reeds in de overeenkomst zijn voorzien ten gunste van de partij die in het gelijk wordt gesteld (bijvoorbeeld strafbeding), maar de vergoeding mag niet minder bedragen dan het minimale voorziene bedrag.

Aanbeveling :

Zoals voor rechtsplegingen die rechtsbijstand beogen (art. 7 van het Koninklijk Besluit van 26 oktober 2007), bevelen wij aan dat geen enkele rechtsplegingsvergoeding wordt aangerekend voor procedures die voor de Vrederechter worden ingeleid in toepassing van artikel 38.

- **Berekening van de intresten**

Volgens de procedure *bepaalt de rechter het deel dat ten laste valt van de verzoeker, wanneer het toestaan van betalingsfaciliteiten een verhoging van de kosten van de kredietovereenkomst met zich meebrengt* (artikel 1337 sexies). De wet kent de Vrederechter een grote beoordelingsbevoegdheid toe tussen twee uiterste gevallen: hij kan de consument opleggen alle verhogingen van kosten als gevolg van de toegekende betalingsfaciliteiten te dragen, maar kan ook beslissen deze verhogingen ten laste van de kredietgever te leggen. De uitdrukking *de kosten van de kredietovereenkomst* is dubbelzinnig. Volgens sommigen ([rechtsleer](#)) heeft deze uitdrukking geen betrekking op de bijkomende intresten als gevolg van de door de rechter toegekende faciliteiten, die altijd en integraal ten laste van de consument vallen. Hierbij dient echter opgemerkt dat het begrip "kosten van het krediet" meerdere keren in de wet wordt vermeld (zie meer bepaald artikels 1.5° en 5 § 2 of 57) en daar telkens de intresten omvat.

³⁶ KB van du 18 december 2003 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand, BS 24 december 2003; Koninklijk Besluit van 26 april 2007 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand. BS van 15 mei 2007

4.2.2. Een snelle procedure

- **De consument mag het verzoekschrift enkel indienen als de kredietgever het verzoek tot betalingsfaciliteiten heeft afgewezen**

In artikel 1337bis van het Gerechtelijk wetboek staat dat *deze rechtspleging slechts kan worden ingeleid nadat de schuldeiser geweigerd heeft betalingsfaciliteiten toe te staan aan de schuldenaar welke deze laatste aangevraagd heeft bij een ter post aangetekende brief met de vermelding van de redenen ervan. Na afloop van een termijn van een maand die een aanvang neemt op de datum van afgifte van de ter post aangetekende brief bedoeld in het vorig lid wordt het stilzwijgen van de schuldeiser beschouwd als een beslissing tot weigering.*

Wij menen dat deze voorwaarde geen zin heeft daar de kredietgever (zie hoger) geen betalingstermijnen en uitstel van betaling kan toekennen, die bijvoorbeeld leiden tot een verlaging van de maandelijkse afbetalingen of een verlenging van de looptijd.

Aanbeveling :

Artikel 1337bis van het Gerechtelijk Wetboek wijzigen door de plicht tot het wachten op de weigering van de schuldeiser te schrappen.

- **Duur van de procedure**

In bepaalde arrondissementen vindt de definitieve uitspraak soms pas een jaar na de indiening van het verzoekschrift plaats.

De wet bepaalt immers geen enkel specifiek gevolg dat aan de indiening van het verzoekschrift moet worden gegeven. Het verzoekschrift heft de plichten voortvloeiend uit de kredietovereenkomst niet op.

De consument blijft dus, gedurende die hele periode, met zijn betalingsmoeilijkheden kampen. Hij kan eventueel anticiperen op de gerechtelijke uitspraak en alvast lagere maandaflossingen doen (ondanks de weigering van de kredietgever), maar meestal wordt hij geconfronteerd met de verbreking van de overeenkomst of een overdracht van het loon, die kunnen plaatsvinden ondanks de indiening van het verzoekschrift.

Aanbeveling :

Wij stellen voor artikels 38 van de WCK en 1337 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen teneinde een snelle behandeling van het verzoek te verzekeren en erop toe te zien dat het indienen van het verzoekschrift leidt tot de opschorting (naar het voorbeeld van het verzoekschrift voor collectieve schuldenregeling) van de plichten voortvloeiend uit de kredietovereenkomst, van de lopende intresten, alsook van de lopende procedures, beslagleggingen of overdrachten..

4.2.3. Betere informatie voor de consument

Aanbeveling :

Wij stellen eveneens voor de consument beter te informeren over het bestaan van artikel 38 en de middelen om het toe te passen, door de kredietgever te verplichten leesbaar, concreet en duidelijk te verwijzen naar diverse belangrijke momenten, meer bepaald:

- Het ogenblik waarop de kredietovereenkomst wordt gesloten en zeker wanneer het gaat om een hergroepering van leningen of een herfinanciering.
- In geval van nalatige betaling, het ogenblik waarop een herinnering of een ingebrekestelling wordt verstuurd als het gaat om een lening of verkoop op afbetaling of het ogenblik waarop het maandelijkse overzicht wordt verstuurd als het gaat om een kredietopening (artikel 59, § 1)
- Wanneer de overeenkomst wordt verbroken: het ogenblik waarop een aangetekende brief wordt verzonden, zoals bepaald in artikel 29 van de WCK.

Wij stellen voor dat in de overeenkomst alsook in de briefwisseling daaromtrent systematisch het verzoekschriftformulier wordt opgenomen, alsook een eenvoudige en duidelijke formule zoals:

“Bij een verslechtering van uw financiële toestand (meer bepaald in geval van ziekte, ongeval, werkloosheid of verlies van werk, echtscheiding of scheiding, erkende stakingen) en wanneer u niet meer in staat bent de afbetalingen van uw krediet te verrichten, kunt u bij de Vrederechter van uw gemeente om betalingsfaciliteiten verzoeken.”

“Deze procedure is kosteloos. Het volstaat het bijgevoegde verzoekschriftformulier in te vullen en het bij de griffie van de Vrederechter van uw gemeente in te dienen. De indiening van het verzoekschrift is kosteloos. U wordt daarna per post door de griffie opgeroepen om uw situatie in detail aan de Vrederechter uit te leggen.

U kunt alleen op deze zitting verschijnen of u laten bijstaan door een advocaat. Daarvoor kunt u ook een beroep doen op de bijstand van een kosteloze advocaat door u voorafgaand aan de zitting te wenden tot het Bureau voor Juridische Bijstand van uw arrondissement met volgende documenten ...

Om u bij uw stappen te helpen, kunt u eveneens een beroep doen op een erkende dienst voor schuldbemiddeling.”

Info

Vlaams Centrum Schuldbemiddeling :

Mohamed El Omari - Paviljoenstraat, 9
1030 Brussel - 02/211.55.75
mohamed.elomari@centrumschuldbemiddeling.be

www.dagzonderkrediet.be

De organisaties van het platform Dag zonder krediet

Vlaams Centrum Schuldbemiddeling : Mohamed El Omari - Paviljoenstraat, 9 - 1030 Brussel - 02/211.55.75 -
mohamed.elomari@centrumschuldbemiddeling.be
www.centrumschuldbemiddeling.be

Verbruikersateljee : Gert Mampaey - Agoragalerij, Grasmarkt, 105, bus 51 - 1000 Brussel - 02/552.02.48 -
verbruikersateljee@skynet.be -
www.verbruikersateljee.be

KAV : Bieke Verhoelst - Paviljoenstraat, 3 - 1030 Brussel - 02/220.30.21 -
bieke.verhoelst@kav.be - www.kav.be

Beweging van mensen met laag inkomen en kinderen : Rudy Balcaen - Nieuwebosstraat, 3 - 9000 Gent - 09/224.12.15 -
bmlik@skynet.be - www.armstenaanhetwoord.be

Vlaams netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen : Frederic Vanhauwaert - Vooruitgangstraat 323, bus 6 - 1030 Brussel - 02/204.06.56 -
frederic.vanhauwaert@vlaams-netwerk-armoede.be

Grepa : Anne Defossez - Bd du Jubilé, 153-155 - 1080 Bruxelles 02/217.88.05 -
anne.defossez@grepa.be - www.grepa.be

Crioc Oivo : Aline van den Broeck - Paepsem business Park - Bd Paepsem, 20 - 1070 Bruxelles - 02/547.06.11 -
aline.van.den.broeck@crioc.be - www.crioc.be

Equipes Populaires : Monique Van Dieren, Rue de Gembloux, 48 - 5002 Saint-Servais - 081/73.40.86 -
vandieren@e-p.be - www.e-p.be

Dignitas : Philippe Coupleur - Rue Henri Tournelle, 3 - 7012 Jemappes - 065/59.09.30 - info@dignitas.be -
www.dignitas.be

Groupe d'Initiative pour la Lutte contre le Surendettement : Fabienne Jamaigne - Avenue Roi Baudouin, 29 - 4432 Alleur - 04/246.52.14
info@cdr-gils.be

Groupe Action Surendettement : Sabrina Grégoire - Grand'rue, 4 / Bte 2 - 6630 Martelange - 063/60.20.86 - gas.prevention@skynet.be

Centre de Référence du Hainaut : Valérie Gehain - Chaussée de Jolimont, 263 - 7100 Haine St-Pierre - 064/84.22.91 - centrefref@hotmail.com

Réseau Financement Alternatif : Olivier Jerusalmy - Chaussée d'Alsemberg, 303-309 - 1190 Bruxelles - 02/340.08.60 - olivier.jerusalmy@rfa.be -
www.rfa.be

Groupe Prévention Surendettement : Marie-Julienne Quiévy - Rue Chevaufosse, 72 - 4000 Liège - 04/225.23.90 - gpsasbl@skynet.be